

Bir Anadolu Evliyası
SULTAN ONAR

İsmail Kaygusuz

KİŞİLER:

Şeyh Bahşiş
I.Gıyaseddin Keyhusrev
Mecdüddin İshak
Muzafirüddin Mahmut
Şeyh Hasan Onar
Ana Sultan
Piri Baba
Papaz Nikolaos
Gülbacı
Sultan Alaaddin
Birinci Talip(Asker)
İkinci Talip(Asker)
Arap Asker

PROLOGOS/Sahne I

Anlatıcı Şeyh Bahşiş kızıl sarığı beyaz giysisi ve üç düğümlü, püsküllü siyah kuşağıyla sahneye soldan girer. Genç görünümlü, ama uzun siyah sakallı ve kalın sarkık bıyıklıdır.Sırtında bir seyahat torbası vardır. Sahnenin sağ köşesine yakın üstte eşığının hemen yukarısında Selçuklu simgesi kartal kabartması bulunan sarayın giriş kapısında mızraklarını birbirine çatmış siyah sarıklı iki Selçuklu askeri nöbettedir.

ANLATICI ŞEYH BAHŞİŞ _:(*Sahneye girerken*) Adım Şeyh Bahşiş. Sekiz yüzyıl sonra soyumuzdan gelen yazar evladımız bizi bu oyunda anlatıcı yaptı. Saygıdeğer babam Şeyh Hasan Onar'ın Rum Diyarı'na gelişini, konar-göçerliği bırakıp buraya yerleşmesini ve keramet söylenceleri olarak size ulaşan yaşamını ben anlatacağım. Bu ulu evliyadan hepimize himmet ve yardım etmesini dileyerek, bizden dört yüzyıl sonra yaşamış büyük Kızılbaş ozanı Pir sultan Abdal'ın babamız için yazdığı bir nefesten dörtlüklerle başlamak istiyorum:

*Bir gececik mihman oldum Onar'a
Aman Onar Dede sen imdat eyle
Özüümü bağladım ol nazlı Pir'e
Aman Onar Dede sen imdat eyle*

*Adın Şeyh Hasan'dır hem derik Oner
Elbet er olanda bulunur hüner*

*Adını işiden secdeye iner
Aman Onar Dede sen imdat eyle*

*Kimimiz dardadır kimimiz yolda
Kimi zulümatta kandadır kanda
Tut elimiz' koyma bizi dar günde
Yetiş Onar Dede sen imdat eyle*

.....
*Pir Sultan'ım düşmüş düür cüdaya (cüda: ayrı, ayrılmış)
Halim' arzedeyim Bari Hüda'ya (Bari: yaratıcı)
Canım kurban olsun Onar Dede'ye
Yetiş Onar Dede sen imdat eyle*

Yirmi yaşlarındayken babamızdan izin alıp, bilgi ve görgümüzü artırmak için seyahata çıkmıştım. Yolum Selçuklu başkenti Konya'ya düştü. Çarşı pazarı dolaşırken kendimi aha bu kapının önünde buldum. Yıl 1205, Sultan Sarayı'nın kapısıymış, nereden bileyim; ben büyük bir kervansaray sandım, içeri girip bir yatacak yer ayarlayayım dedim. (*Uzun mızraklarını birbirine çapraz çatmış iki askerin arasından hızla geçmek isterken, sıkıştırıp engel olurlar.*)

ASKER _; (*Karga tulumba bir kenara çeker ve fısltıyla*) Bre delikanlı sen deli misin deng misin? Burası Sultan Gıyaseddin Keyhusrev'in sarayı; seni içeriye bırakırlar mı? Belli ki yabancısin; sırtındaki bu batını kıyafetinle, kızıl sarığımla seni saray muhafızları yakalasalardı, Alamut fedayisi sanıp öldürürlerdi. Dua etki biz ikimiz de batını inançlıyız, Ya Ali Medet!

ANLATICI ŞEYH BAŞIŞ _: Ya Ali medet! Ben El Cezire Türkmenlerinden Şam Bayadı oymağınanım. Şeyh Hasan Onar Begin oğluyum. (*Asker hemen eline sarılır*) Orada biz hep böyle giyiniriz. Giysilerim parçalanmıştı, şar içindeki bir eskiciden alıp giydim bunları. Demek buralarda yasak ki, eskici arkandan hem gülüyor hem de kafasını sallıyordu.

ASKER _; Bereket burası ıssız, sarayın arka kapısı efendim. Kafana hemen bir siyah Selçuki bere tak, kızıl sarığı söküp torbana koy! Sultan Gıyaseddin Keyhusrev on gün önce, yani 25 Şubatta ikinci kez tahta oturdu. Bizim kim olduğumuzu, burada ne aradığımızı da sorma! Sultan Divan toplantısından çıkıp halvete çekilmişti. Az önce bu kapıdan habercisiyle veziri danışmendli Muzaffirüddin Mahmud ve hocası Mecdüddin İshak geçti. Şu anda üçlü bir toplantı yapıyorlar. (*Saray kapısı kaldırılıp sahne değişir*)

BİRİNCİ BÖLÜM

SAHNE 2

Sultan Gıyaseddin halvet/sessizlikte dinlenme odasında taht koltuğunda oturmakta vezir ve hocası önünde minyatürlerdeki gibi yanlamasına diz çökmüş durumdadır.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _: Saygıdeğer Hocam, değerli vezirim! İkinizin de benim yaşamımda çok önemli yeri vardır. Her ikinize de minnettarlığımı söylemekten yüksünmem...

İKİSİ BİRDEN _: (*Aynı anda*) Estağfirullah Sultanım!

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _: (*Kaldığı yerden sürdürür*) Ağabeyim Rükneddin Süleymanşah beni zorla tahttan uzaklaştırdığında sığınaklarımdan biri sen olmuşsun Mecdüddin

İshak Hocam! İlk Kozan'da saklanıp izimi kaybettirdikten sonra Elbistan'a, oradan Malatya'ya geçmiştim. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarımda beni eğitip yetiştirdiğin gibi, bu sıkıntılı ve canpazarı günlerimde bana yol gösteren sen oldun. Bana Urum diyarının dışına, Konstantiniyye'ye gitmemi sen salık vermiştin...

MECDÜDDİN İSHAK _ : (*hafif gülererek*) Ama Sultanım baştan bunu kabul etmemiş müslüman hükümdar ve melikleri tercih etmiştin.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Doğru Hocam, gençlik işte; ne Eyyubi hükümdarı Meliküladil, ne Diyarbekir meliki ve ne de Ahlat Şahı Balaban bana yardım etmeyi kabul etti.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUD _ : (*Söze karışır*) Hepsi de Rükneddin Süleymanşah'tan çekiniyorlardı. Biz Danişmendli emirlerden ben dahil bir kaçımız sizi desteklemek için memleketimize davet etmeyi önermiştik, ama diğer emirler haklı olarak; Süleymanşah'a karşı koyacak, onu yenecek gücümüz olmadığından yenileceğimizi, sizin de canınızdan olacağınızı ileri sürerek kabul etmediler..

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Biliyorum vezirim, kulağıma gelmişti. Hatta bu konuda Hocam, "böyle bir öneri gelirse Danişmend'e gitme sakın" diye beni uyarıyordu. (*M. İshak kafasını sallar*) Zaten babamın ahbabı olan Bizans kralı Aleksios'un yanına gidince Rükneddin abimiz de peşimizi bıraktı. Orada hayatımız değişti; kral bize çok iyi davranıp, bildiğiniz gibi beni evlendirdi; artık sultanlık umudumuz kesilmiş ve yeni bir hayata başlamıştık ki, Latinler Konstantiniyeyi istila etti. Böylece yeni bir sürgün dönemim başladı. Kısacası dokuz yıl boyunca maceradan maceraya koşmuş, neler neler çekmiştim. (*Hüzünlenererek susar*)

MECDÜDDİN İSHAK _ ; Ulu Tanrı sana yardım etti Sultanım, hakkın olan tahtını geri verdi!

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Miletos tekfurı kayıbabam Manuel Mavrozomes'in yanında umudunu yitirmiş bir yaşama gibi yaşarken, büyük Selçuklu emiri Mübarizüddin Ertokuş'la Danişmendli begler Muzaffirüddin Mahmut (*Ona bakarak*) ve arkadaşlarının elçisi Hacıp Zekeriyya çıkageldi. Beni, yeniden sultanlık tahtıma geçmem için Konya'ya çağırıyorlardı. Eski vilayetim Uluborlu'dan topladığım askerle Konya'yı kuşatmamı, alamayıp Aksaray'da Sultanlığımı ilan etmemi, üç ay içinde yeniden Konya'yı nasıl aldığımızı anlatmıyacağım, zaten bunları biliyorsunuz.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : Doğrudur Sultanım; diğer Selçuklu emirlerini de tarafımıza çekince küçük yeğeniniz Kılıç Arslan'ı tutan kimse kalmadı ve Konya direnemedi.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Hocamın manevi desteği ve önemli önerileri, siz sadık emirlerimin büyük yardımlarıyla tahta oturduk. Henüz aradan on gün geçti ve Selçuklu kentlerinin hemen hepsinde adımıza hutbe okundu; biat almadığımız emir kalmadı.

MECDÜDDİN İSHAK _ ; Sultanım; tahta çıkışınızın dinsel yönden kutsanması ve komşu devletlerin de sizi tanınması, saygılı davranması için Bağdat'taki emirülmüminin Halife hazretlerine bağlanmanız, Halife Nasr Lidinillah'ın sizi kabul ve sultanlığınızı tasdik etmesi icab ediyor.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Doğrudur Hocam; sizi buraya çağırmanın nedeni de bu. Zaten Divan toplantısında aldığımız iki önemli karar var: Birincisi, Sünni İslam halifesi Nasr Lidinillah'a cülüsü, tahta çıkışımızı bildirmek; bunun için de elçi olarak siz hocamız Mecdüddin İshak hazretlerini uygun gördük. Çünkü kendisi ilmiyle irfanıyla Halifelik sarayında da tanınmış biridir.

MECDÜDDİN İSHAK _ : Kendilerini halife oluşunun on beşinci yılından beri tanırım Sultanım. İkinci önemli kararı nedir Divan'ın? Belki veziriniz biliyordur, ama ben henüz bilgi sahibi değilim.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Doğru, vezir Muzaffirüddin Divan üyesi olduğu için biliyor. İkinci karar; bölgemizde güçlü olan batnilerin Alamut Nizari devleti İmamı Alâ Nureddin Muhammed'e tahta çıkışımızı bildirerek dostluk ilişkilerimizi pekiştirmek için bir elçi göndermek. Bunun için de, kendisi batını eğilimli olduğunu bildiğimiz vezir Muzaffirüddin Mahmut'u elçi olarak göndermeyi uygum gördük.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : Sultanım, kırsal alanlarda, köylerde ve konar-göçer olarak yaşayan Türkmen boy ve oymaklarının büyük çoğunluğu gayrisünni ve batını inançlı ve çoğu da Alamut İmamına bağlılar.

MECDÜDDİN İSHAK _ : Ana tarafından Oniki İmamcı Şiilerle de ilişkisi olan Nureddin Muhammed, tam kırk bir yıldır Nizari devletini yönetiyor çok güçlü. Bu arada belki vezir Muzaffirüddin Mahmut'un haberi yoktur, ama sizi bilgilendirmiş olayım; yaşlı İmam'ın oğlu prens Celaleddin Hasan'la Abbasi halifesi hazretlerinin gizli ilişkileri bulunmakta. Kendisi bizim gibi Batnîği batıl görüyormuş ve Sünni dünyasıyla yakın dostluk kurma peşindeymiş. Batını köylere camiler kurma ve hatta anasını hacca gönderme sözü bile vermiş halifeye. Kendisine çok yakın olduğum için bana çıtlattı bir muhabbetimiz sırasında Emirülmümin hazretleri.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Muzaffirüddün sen bunları duymamış ol. Bunlar beni zaten hiç ilgilendirmiyor Hocam. Sultanına sadık toplulukların inançları ne olursa olsun birbirinden ayırmam. Alamut'a Konya Selçukluları yıllardır vergi veriyorlardı. İmamın elçileri gelmeden biz cülüsümüzü ona bildirip, anlaşmanın ve vergi azaltmak için uzlaşmanın yollarını döşeyelim.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : Mecdüddin İshak hocadan batını inançlıları küçümseyici, İslam dışı sapkın görme eğilimi taşımasına doğrusu beni üzdü. İmam Alâ Muhammed bir süre önce halifeye karşılıklı siyasi ve saldırmazlık anlaşması yaptılar. Batnilik de İslam dininin farklı yorumudur. Siz Sünni Şafii olarak, işarî yorumunuzla Sünni Hanefî'lerin dinimize bakışı ve kurallarının yorumlaması aynı mı? Ayrıca Alâ Muhammed'in yerine geçecek İmam'ın böyle gizli ilişkiler içinde olduğuna da inanmıyorum.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : *(Az öfkeli)* Yeter vezirim, Hocamın sözlerinde seni öfkeliendiren öyle bir açık ifade yoktu ki, nereden çıkardın bunları? *(Mecdüddin İshak boynunu bükerek tepkisini verir ve konuşma isteği önlenir)* Biz de seni zaten daha önce İmam'ın huzuruna çıkmış olduğundan ve onunla tanışıklığından dolayı seçmiş bulunuyoruz. Biriniz Halife'ye, diğeriniz İmam'a Cülüsname'mi ulaştıracaksınız. Belki de zafername demek gerekir; çünkü tahtı bileğimizin hakkıyla ele geçirdik bu kez; birincisinde babamızdan geçmiş, ancak beş yıl saltanat sürebilmiştik. Bizi anlatan konuşmalarınız ve davranışlarınızla onları etkileyip, Sultan olarak kendilerine bağlılığımızı inandırarak bize, hükümdarlık simgeleri hilatlar, hediyelerle birlikte kutsama ve kutlama yarlıgı göndermelerini sağlayacaksınız. *(Önceden hazırlanmış nameleri ellerine verir. Onlar da yerinden kalkıp eğilerek saygıyla nameleri alarak üç kez öpüp başlarına götürdükten sonra kaftanlarının cebine koyarlar)* Atlarınız ve muhafızlarınız sarayın ön kapısında hazır bekliyor. Yanınıza alacaklarınız varsa, ailenizle vedalaşıp hemen yola çıkınız! *(Mecdüddin Hoca ile Vezir, tazimle geri geri çıkararak huzurdan ayrılırlar. Perde kapanıp yeni sahne hazırlanırken, Anlatıcı Şeyh Bahşiş girer perdenin önünde konuşur)*

Şeyh Hasan Onar Batını Nizarilerin Elçisi

SAHNE 3

ANLATICI ŞEYH BAHSİŞ _ : Sultan Gıyaseddin'in elçileri hemen hemen aynı süre içinde gönderildikleri yerlere vardılar. Her ikisi de övücü ve güzel sözler ve eğlendirici olduğu kadar da ciddi

konuşmalarla Halife'yi ve İmam'ı, Gıyaseddin Keyhusrev'i Konya Selçuklu Sultanı olarak tanımasını yönünde ikna ettiler.

Tam 46 yıl yönetimde kalan Halife Nasır Lidinillah zalim ve baskıcılığı kadar, geleceği gören, çok kurnaz bir siyasetçiydi. İlk yaptığı iş Ahilik örgütlenmesinin toplumsal ve siyasal içeriğini boşaltarak, sadece din ve zanaat-ticaret ilişkilerindeki yenilikleri devlet siyaseti yapıp, Halifeliğe bağlı Sünni vassal devletlere de kabul ettirmesi oldu. Bunu töreleştirdi. Bu siyaset hem Şii tebasını hem de Suriye ve İran-İrak Batınilerini memnun ediyordu. Alamut'la da iyi ilişkiler içindeydi.

Mecdüddin İshak'tan, Sultan Gıyaseddin'in vezirini de Alamut İmamı'na gönderdiğini öğrenince, ona da haber gönderip elçilerini birlikte yollamalarını istedi. İmam da aynı şeyi düşündüğünden, Muzaffirdün'ü bekletmeden Konya'ya geri gönderirken, Sultan'a bir elçi yollayacağını söylemiş.

Arkasından iki dai'yi görevlendirerek, yanlarına birkaç fedayi katıp, birini Bağdat Halifesi'ne, diğerini ise Tip çayı yakınındaki Alamut'a bağlı Bayatlı Türkmenlerin yaşadığı kalenin yöneticisi çok değer verdiği dailerden Şeyh Hasan Onar'a göndermiş bulunuyordu. Halife ile İmam'ın anlaşması her ikisinin de çıkarıncıydı. Halife, kendi İmparatorluğu içerisinde, Pamir'den Akdeniz kıyılarına ulaşan çok geniş bölgelerde üçyüze yakın darülhicra adını taktıkları kalelerde yaşamakta ve Alamut'a bağlı savaşçı batınilerin kargaşa çıkarmaları önlemiş; İmam ise İslam Halifesi'nin de tanıdığı bir dünya devleti olduğunu kabul ettirmiş bulunuyordu. Gerçekte ikisi de birbirini kullanıyordu. Örneğin Halife özel düşmanlarını yoketmek İmam'dan fedayiler kiraladığı bile söylenmekteydi.

Atam Şeyh Hasan Onar, hem dürüst bir yönetici ve hem de Bağdat'ın Sünni din bilginleri arasında bile saygın bir yeri olan bir bilgin kişiydi. Aslında prens Celaleddin Hasan'la gizli ilişkilerinden haberi olan Şeyh Hasan Onar Halife'nin bu çıkarıcı ve ikiyüzlü davranışlarına fena halde içerliyor, kızılıyordu. Evde zaman zaman, fırsatını bulsa kendi oymağını ve peşinden gelmek isteyenleri çekip Rum diyarının içlerinde bir yere gidip yerleşmek istediğini söylerdi. Sadece inancını yayma, dai'lik görevini yerine getirme, insanları irşadetmek istiyordu.

İmamın gönderdiği elçiler Halife'ye ve Şeyh Hasan Onar'a aynı zamanda ulaştı. İmam Alâ Muhammed, önemli dai'lerinden Şeyh Hasan Onar'ı Sultan Gıyaseddin Keyhusrev'e elçi olarak görevlendirmişti.

Halife Nasr Lidinillah'ın taht odası, Halife ve Mecdüddin İshak sohbetinde olduğu izlenimi verilir. Baş vezir içeri girer; Halife'nin önünde eğilip elini eteğini öptükten sonra kulağına birşeyler fısıldar.

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : (*Vezir kulağına fısıldarken*) Haa, demek o Türkmen beyini göndermiş İmam Nureddin Muhammed? Bekletmeyin, hemen huzura alın Şeyh Hasan Onar Hazretlerini! (*Vezir ayağa kalkarak kapıya doğru el çırpıp ve bir kenarda ayakta el pençe durarak beklemeye başlar. Anlatıcı oğlu Bahşiş'in kılığında, ama üstünde elçilik kaftanı vardır; elindeki asasıyla elli yaşlarında Şeyh Hasan Onar girer.*)

ŞEYH HASAN ONAR _ : (*Hafif eğilerek Halife'yi selamlar*) Halife hazretlerine, İmam Alâ Nureddin Muhammed'in selam ve muhabbetlerini getirdim.

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : (*Yerinden kalkarak selamı alır*) Aleykümüsselam ve Rahmetullah! Yaşlı biraderim İmam Alâ Muhammed nasıllar, sağlığı yerinde midir? Şeyh Hasan Hazretleri, sevgili dostum, demek sizi gönderdiler?

ŞEYH HASAN ONAR _ : (*Çok rahattır*) Ben yanından gelmiyorum, ama çok iyi olduğunu söylediler. İmam Hazretleri beni görevlendirdiler; herhalde içinde açıklaması vardır; siz Halife Hazretlerine bu nameyi gönderdi (*Cebinden küçük rulo kabını çıkarıp üç kez öpüp başına koyar*

ve Halife'ye uzatır. O da tahtından yine hafif yekinerek alır ve baş vezire uzatır. Başvezir ruloyu çıkarıp okumaya başlarsa da halife engel olur; çekip elinden alır ve sessizce okur. Tekrar vezire uzatır.) İmam hazretleri zamanımı fazla almamak için nameyi kısa yazmış. Şeyh Hasan Onar dostumun da kendi elçisi olarak bizim elçilik heyetimize katılmasını istiyor. Tam yerinde bir karar değerli Şeyh'imın görevlendirilmesi. Buyur şöyle otur, ayakta bekleme; seni Mecdüddin İshak hocayı tanıştırayım. (Mecdüddin İshak ayağa kalkarak onu elini göğsüne koyarak selamlar. Karşı karşıya otururlar.) Değerli bilgin Mecdüddin İshak Konya Sultanı'nın hocası ve elçisidir. Kendisi Sultan'ın Cülüsname'sini bize getirdi.

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hoca'nın namını Bağdat bilginlerinden sıkça duymuştum. Ama Halife hazretlerinin huzurunda kendisiyle tanışmak beni çok mutlu etti.

MECDÜDDİN İSHAK _ : (Şeyh Hasan gireliden beri hiç konuşmamış; onun asasıyla Halife'nin huzurunda oturması, gayet rahat konuşması ve davranışlarını şaşkınlık içinde ve şmrenerek izlemiştir.) Şeyh Hasan hazretlerinin adını ben de müminlerin emiri Halife Sultan'ın kendisinden duymuştum. Ayrıca hakkında çok övgüler dinledim bilginler arasında. Zat-ı sıfatıyla tanışmak bu mutlu güne kısmet oldu.

ŞEYH HASAN ONAR _ : Bağdatlı bilginler beni sayarlar, ama sevmezler. Size benden sözederlerken, mutlaka arkasından "ah n'olurdu kendisi batını inançlı biri, bir Alevi olmasaydı!" diye eklemiştirler. (Halife kahkahayla güler. Mecdüddin İshak kafasını sallayarak sıkıntısını belirtir.)

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : İshak Hoca! Şeyh Hasan Onar bizim kadim ve çok saygıdeğer bir dostumuzdur. Keşke herkes onun gibi bir batını olsa! Nice Hanifi ve İşari bilgin tanıdığım ki, onun eline su dökemezler; ne inançlı bir bilgin ve ne de insan olarak! Hoca, senin hiç bilmediğin duymadığın bir şeyi daha söylüyeyim; Şeyh Hasan Onar, benim çocukluk ve gençlik arkadaşımıdır. Kendisinden sadece üç yaş büyüğüm. Kaç yaşında tanıştığımızı hatırlıyor musun Hasan Onar?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Çok iyi anımsıyorum: Beş yaşlarındaydım, konağımızın bahçesinde ok atma oyunu oynuyordum; anam beni içeri çağırıp, "bu gün Bağdat Halifesi bize gelecek, karşısına tertemiz çıkman gerek. Hem de sen yaşlarda bir oğlu varmış, onunla böyle kir pas içinde oynayamazsın değil mi?" deyip beni hamama sokmuştu. Dımışk/Şam'daki konağımızda büyük hazırlıklar yapıldı...

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : O gece tebdil-i kıyafet babam Müstahzir Billah ve anamla size gelmiştik. Ben de sekizime yeni girmiştik. Babam, Dımışk emiri ve eski atabeg babanız Mengü Bars ile bir odaya girdiler. Biz ikimizi de bir başka odaya kapattılar. Evde bir çocuğun bulunması beni çok sevindirmişti, çünkü sarayda oynayacağım bir çocuk bulunmuyordu lalalardan ve dadılardan başka! Biz hemen oyuna daldık.

ŞEYH HASAN ONAR _ : Oysa Bağdat kuşatılmış, halifelik tehlike altındaydı. Halife ta Şam'a kadar gelip, bizim konağa misafir olmuştu. Biz iki çocuk herşeyden habersiz, odamızda neşe içinde gülüp eğlenerek oynuyorduk.

MECDÜDDİN İSHAK _ : Bağdat'ı kimler kuşatmıştı? Selçuklu prenslerinden biri mi?

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : Hayır hayır. Mengü Bars da zaten Selçukluydu; Melikşah'ın kardeşi oğlu, yani Alp Arslan'ın torunuydu. Irak'da yaşamakta olan İva Perçem Türkmenleri Bağdat yönetimine başkaldırmış, şehri kuşatmışlardı. Babam bizi Sarayın gizli tünelinden dışarı çıkartıp Dicle'nin kıyısında bekleyen kapalı bir araba içinde iki günden fazla yolculuk yaparak Şam'a ulaşmıştık. İşte Mengü Bars, emri altındaki savaşçı güçleriyle isyanı bastırmış; hem hilafeti hem de Halife babamı kurtarmıştı. İshak Hoca'm, Mengü Bars kimin damadıydı, biliyor musun?

MECDÜDDİN İŞHAK _ : Bilmiyorum Müminlerin emiri.

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : Hasan Onar dostum sen söylensene; babanı tanıdı, Ana Sultanı da tanısın Hoca!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Bana yükleme Halife Sulta'm; ben soyuyla sopuyla övünen biri değilim. *(Halife , kafa işaretleriyle anlatmasını ister)* İshak Hoca'm, benim Sultan Ana'm Aplarslan oğlu Melikşah'ın çok yakın emirlerinden sipehsaları/başkaomutanı Onar Bilge Begin kızıdır. Kendisi Melikşah zamanında Horasan bölgesinde İsfahan kentinin emiriydi. Aynı zamanda yedinci İmam Musay-i Kâzım'ın torunlarından bir kadınla evli bulunuyordu. Kısacası Sultan Ana'mdan gelen Seyyidliğimiz vardır.

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : *(Mecdüddin İshak'a)* Duyduğun gibi, Şeyh Hasan Onar arkadaşım soydan da Alevidir.

MECDÜDDİN İŞHAK _ : Seyyidlere saygımız sonsuzdur Halife Hazretleri!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Bizim de dürüst ve namuslu bilginlere saygımız büyüktür İshak Hoca'm!

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : Biraderim İmam Alâ Muhammed'in Şeyh Hasan Onar'ı, kendi elçisi olarak bizim heyete katması beni çok memnun etmiştir. Zaten benim kendisine önerim de bu idi. İki taraftan gelen elçilerin yarı yol olan Ahlat'ta karşılaşmaları da iki tarafın isteklerinin de aynı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu, Halife ile İmam'ın gönül birliğini gösteriyor.

ŞEYH HASAN ONAR _ : *(Samimi olmayan bir tebessümle)* Aranızda kurulan gönül köprüsü, inşallah uzun yıllar sağlam olarak kalır.

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : Birazdan elçilik heyetimizi huzura çağırıp birbirinizle tanıştıracam. Sultan Gıyaseddin Keyhusrev'e, kendisini altında görmek istediğimiz bir siyah Abbasi livası/sancağı ve tebriknameyle birlikte, artık gelenekselleştirdiğimiz Ahî şalvarı ve kemeri göndereceğiz. Ayrıca Halifeliğimize bağlı bir Sultan olarak kabul ettiğimizi gösteren hükümdarlık simgesi sırma işlemeli Tîraz/hilat da giydirecek elçilerim benim adıma.

ŞEYH HASAN ONAR _ : İmam Hazretleri de hîlatla birlikte tebrikname ve yıllık vergiyi azalttığına dair bir yarlıg/menşur gönderiyor bizim aracılığımızla.

HALİFE NASR LİDİNİLLAH _ : *(Ayakta bekleyen başvezire dönerek)* Başvezirim, teşrifatçı nedime söyle; Mecdüddin İshak Hoca refakatında gidecek olan bilginler ve elçilik heyeti üyelerini tek tek huzura çağırsın! *(Başvezir eğilerek arkasını dönmeden dışarı çıkar ve teşrifatçının yüksek sesle tek tek isimleri saymaya başladığında sahne yavaş yavaş kararır)*

TEŞRİFATÇININ SESİ _ : *(Ses arkadan gelir)* Muhyiddin İbnül Arabi! Şeyh Evhadüddin el-Kirmanî! Şeyh Nasuriddin Mahmud! Şeyh Ebu Cafer Muhammed el-Barzani! Mukaddis Ebu'l Hasan Ali el-İskenderani!

SAHNE 4

Sultan'ın taht (kabul) odası. Gıyaseddin Keyhusrev, Mecdüddin İshak, Muzaffirüddin Mahmut. Gıyaseddin Keyhusrev Abbasi Halifesi'nin gönderdiği Ahî şalvarı ve hükümdarlık simgeleri hilatı giymiş, elinde kartal başlı asası tahtında oturmaktadır.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : *(Sevinçli)* Emir el-Müminin Nasr Lidinillah'ın gönderdiği Ahî şalvarını giyip kemerini taktık ve hilatını kuşandık çünkü törende. Artık müslümanların yüce halifesinin kutsal koruması altındayız artık; sırtımız yere gelmez. Halife'nin Sultanlığımızı tanıması; bu önemli armağanlarla birlikte bizi kutlamış olması itibarımızı yükseltmiştir. Yakın ve uzak komşu devletlere ve beyliklere derhal ulaklar gönderip bu haberi ulaştıralım.

Hocamız Mecdüddin İshak hazretleri, üstümüze Halife'nin himmetini sağlayarak büyük bir hizmet görmüştür. Onun sayesinde halifelik sarayının büyük ve tanınmış bilginlerinden bir elçilik heyetinin gönderilmesi sultanlığımıza biçilen değeri ve önemi gösterir.

MECDÜDDİN İSHAK _ : Sultan'ım, haberler ulaştırıldı ulaştırılmasına da gerçek başka türlü; bu Bağdat halifesi yirmi dört yıldan beri İslam İmparatorluğunun başında ve müminlerin emiridir. Soyunuz selçuklu hanedanını iyi tanımakta ve onlara büyük minnet duymaktadır. Bize öyle şeyler anlatmıştır ki, saltanatının varlığı ve hayatta olmasını hanedanınızın bazı mensuplarına borçludur.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : Ulu Sultan'ım, bu nedenledir ki, adını kullanmalı; ancak biz kendi gücümüze güvenmeli ve Halife'nin gücünü fazla yüceltip büyütmemeliyiz. Halife'nin size gönderdiği hükümdarlık simgeleri ve hediyelerle bir bakıma manevi, belki daha doğrusu içindeki minnet borcunu ödemektedir.

MECDÜDDİN İSHAK _ : Vezirimiz doğru söylüyor; İslam Halifesi'ni kutsal ve önemli bir müttefik olarak görmemizin ötesinde büyük yardım beklentilerimiz olamaz, olmamalı...

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : *(Az düşünceli, fakat tatmin olmuş)* Değerli Hoca'm ve akıllı Danişmendî vezirimizin öğüt ve önerilerine her zaman ihtiyacım olacak. Bu konu şimdilik kapanmıştır, asıl doğru olanı zaman gösterecek! Şimdi Alamut Nizari Devleti İmamı'nın elçisini kabul edip görüşelim. Vezirim samimi selamlarını ve hayırlı dilek ve temennilerini getirdi, ama bakalım tebriknamesinde ya da menşurunda neler diyecektir? İshak Hoca'm, İmam Alâ Muhammed'in elçisiyle kuşkusuz tanışmış olmalısınız...?

MECDÜDDİN İSHAK _ : Sultan'ım, Halife hazretleri bizzat kendisi onu bize büyük övgülerle tanıttı. Sarayda ve Halife'nin nezdinde çok büyük saygınlığı var. Huzurda bile elinden asasını bırakmadı, bir dostunun yanındaymış gibi rahattı. Tanıştırıldığında öğrendik ki, Halife'nin çocukluk ve gençlik arkadaşıymış. Daha da önemlisi büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın kardeşi Böri bars'ın torunu, yani Mengü Bars'ın oğlu. Aynı zamanda Melikşah'ın çok değer verdiği sipehsalârı, askeri komutanı ve İsfahan valisi Emir Onar Bilge Beg'in kız torunu.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : *(Saygıyla)* İmam'ın elçisi, Şeyh Hasan Onar Hazretleri mi?

MECDÜDDİN İSHAK _ : Beli, ta kendisi!

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Vezirim demek sen tanıyorsun?

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : Batın aleminin büyük dai'lerinden, çok iyi tanınan bir velidir Şeyh Hasan Onar. Aynı zamanda Bayat Türkmenlerinin önderidir.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Madem siz de iyi tanıyorsunuz, o zaman onu siz çağırın huzura gelsin biz de tanışalım bu zat-ı muhteremle! *(Vezir dışarı çıkar)*

SAHNE 5

Öncekiler, Şeyh Hasan Onar ve oğlu genç Bahşiş. Şeyh Hasan Onar asası elinde huzura girer, arkasından süslü bir küçük sandık taşıyan genç Bahşiş.

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : *(Yüksek sesle takdimi yapar)* Alamut İmamı Nureddin Alâ Muhammd hazretlerinin elçisi Şeyh Hasan Onar!

ŞEYH HASAN ONAR _ : *(Asasını duvara yaslayıp eğilerek Sultan'ı selamlar, önüne yaklaştığında)* İmam Alâ Nureddin Muhammed Hazretlerinin selam ve muhabbetlerini getirdim Sultan Gıyaseddin Keyhusrev Hazretlerine! *(Oğul Bahşiş kucığındaki süslü sandığı tahtın önüne koyup geri çekilerek babasının arkasında ayakta durur)*

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Aleyna ve aleykümüselam! İmam Hazretleri biraderimin sağlık ve esenliği nasıldır?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Kendisi çok iyiler, duaları sizinledir.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Şeyh Hasan Onar beg! Hakkınızda çok övgüler işittim. Hem Selçuklu soyundan geliyormuşsun; demek ki, emmioğlu oluyoruz seninle. Halifenin huzurunda bile asanı elinden bırakmazmışsın; burada bir kenara bıraktınız, neden? Ayrıca diğer elçilerin yaptığı gibi yere de kapanmadınız...

ŞEYH HASAN ONAR _ : Biz soy-sopla övünenlerden değiliz Sultan'ım! Bizim gözümüzde bütün insanlar birbirine eşittir; asla insa ayırımı da yapmayız. Burada kurallarınıza aykırı bir harekette bulunduysam özür dilerim. Ama biz İslam Halifesi dahil hiç bir kimsenin önünde yere kapanmadık, kapanmayız. Yalnızca, batını anlamda İmam Ali'yi temsil eden zamanın İmamının önünde secdeye kapanırız. Çünkü bizim inancımızda Ali don değiştirip o kişide zuhur etmiştir...

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Ne yani? İmam Ali'ye mi tapıyorsunuz siz?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hayır; İmam Ali'de tecelli eden ulu Tanrı'ya tapıyoruz. Çünkü, Ali Tanrı'nın yeryüzündeki mazharı ve onun nurunu taşımaktadır. Asamı soruyorsunuz; o benim için kutsaldır, Horasan'dan gençlik yıllarımdan beri taşıyorum; büyük büyük atam İmam Rıza bahçesinden kendi ellerimle kesmişim. Halife ile çocukluğumuzdan beri tanışmaktayız ve asamın benim için çok önemli ve kutsal olduğunu bilir. O yüzden huzurunda taşımama izin vermiştir. Belli ki Mecdüddin İshak Hoca size hakkımda ayrıntılı bilgiler iletmış.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : (*Mecdüddin İshak yerinde hafif depresir, Sultan gülerek*) Onun görevidir bizim merakımızı gidermek, bilgi sahibi kılmak. Çünkü çocukluğumuzdan beri bizim öğretmenimizdir. Peki Şeyh'im, emmimoğlu Hasan Onar! Arkandaki delikanlı uşağın mıdır?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hayır Sultan'ım; biz kendimiz efendi değiliz ki, uşağımız olsun. Uşakların da uşağıy biz! Bahşiş, Tanrı bağışlarsa biricik oğlumdur. Kendisi dünyayı tanımak, bilgi ve hikmet sahibi olmak için seyahata çıkmıştı. Bir süredir Konya'daymış, baba-oğul buluştuk.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : (*Ciddi*) Yoksa dai'lik göreviyle mi bulunuyor buralarda? Duyduk ki, İmam Hazretleri dai'lerini "hacı" adıyla Urum memleketlerine salıyormuş!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hayır Sultan'ım, Bahşiş o mertebeye erişebilmesi için en az kırk yaşına gelmesi ge rekir. O henüz bir öğrencidir. Sonra dai'lere "hacı" adını takan Urum'da yaşayan insanlardır, Alamut değil. İnsanları batını inanca, Aleviliğe davet eden dai'ler tüm zahir, batın ve siyaset bilgileriyle donatılmıştır. Büyük çoğunluğu Arapça, Farsça, Türkçe ve Kürtçe konuşabilen bilgin, dürüst ve dindar birer öğretmendir.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Senin gibi yani; her biri bilgin bir Şeyh!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hayır Sultan'ım, benden üstünler. Gerçek bilginlerin kölesi olurum ben. (*Sözü değiştirir*) Sultan'ım Hazretleri izin verirlerse, İmam Hazretlerinin yarlığ'ını/menşur'unu ve hediyelerini sunayım. (*Olur işaretini alınca koynundan rulo kabını çıkarıp, başını hafif öne eğerek üç kere öptükten sonra sol dizini yere kor ve sağ eliyle onu Sultan'a uzatır. O da tahtından hefif yekinerek rulo kabını alır ve sağında ayakta duran vezirine uzatır okuması için. O da alıp üç kez öpüp alına götürür.*)

MUZAFFİRÜDDÜN MAHMUT _ : (*Yarlığ'ı kabından çıkararak yüksesle okur*) "Bismillahirrahmanirrahim! Biraderim Sultan Gıyaseddin Keyhusrev'e selam ve muhabbetlerimle,

Cülüsname'nizi sevinçle adım. Dokuz yıllık bir mücadeleden sonra ikinci kere tahta çıkışınızı en içten duygularıyla kutluyorum. Saltanatınız süresince kardeşlik duygularımızla sizi destekleyeceğimizden emin olabilirsiniz. Sizin de Urum'daki (Anadolu'daki) batını inançlı Alevi halklara ve onları eğitip aydınlatan dailere seyyidlere baskıda bulunmayacağınıza inanarak ve dostluğunuza güvenerek arzu ettiğiniz alanlarda yardımlarımızı esirgemiyeceğiz.”

“Abbasi Halifesi Nasr Lidinillah Hazretlerinin yakın müttefiki Alamut Nizari Devleti İmamı olarak, yukarıdaki sözlerimin fiili kanıtını sunmak anlamında ilk desteğimizi, Rum Selçuklu Devleti'nin her yıl Alamut'a verdiği iki bin beşyüz Dinar'ı iki bine indirerek veriyorum. Önümüzdeki yıllar içinde, sizden beklediğimiz olumlu karşılıklar geldikçe vergi düşürülerek sıfırlanacaktır.”

“Size bu yarlığı ve hediyelerimizi getiren elçimiz Şeyh Hasan Onar, hem Selçukî soylu bir beg, hem de Ali soylu bir seyyiddir. Kendisi zamanın ilimleriyle birlikte, din, inanç ve felsefe alanlarında da saygın bir yeri vardır. Yıllardır Irak topraklarındaki Bayat Türkmenleri el-hicrasının/kalesinin önderi dailerimizdir. Bir yıl önce bize yazdığı bir mektupta açık yürekle bir dileğini sunmuştu; ‘kalenin yönetimin ayrılıp, oymağı ve ailesiyle göç eyleyip Urum'da yurt edinmek. Bir zaviye kurup ibadetle, inancının gerektirdiği demiyle devranıyla ömür sürmek!’ Sizden bir ricam da Şeyh Hasan Onar'a bu arzusu için yardımcı olmanız!”

“Size sunulacak altın-gümüş sırma işlemeli kırmızı ipek kaftan hilâtımızı, dostluğumuzun bir nişanesi olarak kabul buyurunuz Sultan hazretleri.

İmam Ala Nureddin II. Muhammed bin Hasan Ala Zikrihi's Selam bin İmam Mevlâna Kahir ”
(*Mektubu rulo kabına sokup, tekrar üç kez öperek başına götürdükten sonra Sultan'a geri verir. O da yanındaki alçak masanın üzerine koyar. Yarlığ okunurken sessizce ve özellikle kendisiyle ilgili son kısmı şaşkınlıkla dinleyen Şeyh Hasan Onar, bitince eğilip süslü sandığı açar; içinden Hilâtı çıkararak iki kolu üzerinde saygıyla Sultan'a sunar.*)

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : (*Hilâtı alırken*) Çok güzel görünüyor. Biraderim Alâ Muhammed Hazretlerinin yarlığı da beni memnun etti, çok sevindirdi. Elbette ki biz de kardeşlik duygularıyla rica ve dileklerini emir kabul edip yerine getireceğiz. Şu anda sırtımda Halife Hazretlerinin hilâtı var, yoksa hemen İshak Hoca'mın karşısında giyip denemek isterdim. (*Ayağa kalkarak altın-gümüş sırma işlemeli kaftanın omuzlarından tutarak kaldırır*) Beğendiniz mi İshak Hoca'm?

MECDEDDÜN İSHAK _ : Muhteşem gözüküyor, çok güzel Sultan'ım! Tam da boyunuzda uygun. Doğrusu merak ettim; bu brokor kumaş sanki Semerkand işi!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hayır İshak Hoca'm, Bu kumaşlar Alamut Kalesi'nin kaya tezgâhlarında dokunur.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Vezirim Muzaffirüddin beg, sen nasıl buldun?

MUZAFFİRÜDDİN MAHMUT _ : Şanınıza uygun Sultan'ım, çok görkemli. Ben o kaya tezgâhlarını gezmiştim. Kadim zamanlarda kayalara oyulmuş mağaraların onlarcasına dokuma tezgâhları kurulmuş; oralarda şakır şakır yün ve ipekli kumaşlar dokunuyor.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Çok iyi, çok iyi. O zaman seni şimdiden görevlendiriyorum; yakın bir zamanda gider biraderim Alâ Muhammed'den dokuma ustaları istersin. Konyada, Kayseri ve Malatya'da tezgâhlar açarız. Ham maddesini de oradan satın alırsın. Bu arada Şeyh Hasan Onar, emmim oğlu! Sana da Urum'a şimdiden hoş geldin diyorum. İstedğin bölgede kendine yurt edinebilirsin.

MECDÜDDİN İSHAK _ : Sultanı'm, kendisini Malatya'da ağırlamak bize mutluluk verir. Himmet ve icazetinizle Fırat boylarında istediği yerde yerleşip, zaviyesini kurabilir. Bu konuda fermanınızı arzu ederseniz Malatya emirine ben götürürüm.

ŞEYH HASAN ONAR _ : İmam Hazretlerinin yarlığda benimle ilgili özel bir dilekte bulunması, doğrusu beni şaşırtmış hem de çok sevindirmişti. Kendisinin bize lütfettiği bu ilgi için ve siz Sultanım ve İshak Hoca'nın aynı sıcaklıkla verdiğiniz karşılıktan dolayı şükranlarımı sunuyorum.

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : Sen bunlara layıksın Şeyhim Hasan Onar, emmim oğlu.

ŞEYH HASAN ONAR _ : Sağolun Sultan'ım; ömrünüz uzun, saltanatınız kaim olsun!

SULTAN GIYASEDDİN KEYHUSREV _ : *(Akli hilâttadır)* Tamam buldum. Şeyhim, Bahşiş oğlunu öne çıkarsana! *(Babası Bahşiş'i önüne alır)* Senin Malatya'da yurt edinmen için Hoca'm görev üstlendi. Seni ona havale ediyorum. *(Bahşiş'e)* Bana yaklaş oğlum. İmam Alâ Nureddin Muhammed'in gönderdiği hilâtı çok sevdim; onu, üzerinde şöyle bir seyretmek istiyorum. *(Oradakilere)* Nasıl bu fikrimi beğendiniz mi?

ORADAKİLER _ : *(Hepsi birden)* Çok akıllıca bir fikir! *(Sultan tahtından kalkarak hilâtı kendi elleriyle, öbürlerinin şaşkın bakışları arasında Bahşiş'e giydirir. Sonra tahtına oturarak, bir manken gibi önünde yürüyen Bahşiş'in üzerindeki hilâtı zevkle seyrederken sahne sona erer)*

SAHNE 6

Şeyh Bahşiş kapalı perdenin önünde anlatmayı sürdürür.

ANLATICI ŞEYH BAŞIŞ _ : Sultan Gıyaseddin ve Mecdüddin İshak sözlerini tuttular. Ertesi yıl babamız Şeyh Hasan Onar Bayad kalesinden kendi oymağını ve peşinden gelmek isteyenleri alarak Suriye'den Malatya'ya doğru yola çıktı. Meceddü'n İshak daha sonra Sultan'la konuşarak, onları doğu sınırına yerleştirmesinin devlet siyesetine uygun olacağı yönünde onun verdiği sözü yerine getirmesini sağlamıştı. Aynı zamanda büyük oğlu İzzeddin Keykavus'u Malatya'ya melik atamış olduğundan bir hiçbir sorun çıkmadan kente yakın bir bölgeye çadırlarımızı kurduk. İlk iki yıl Fırat kıyılarında göçebeliği sürdürmüştük. Bu arada tamamiyle Bayad kalesiyle ilişkimizi kesmemiş, gidip gelişler sürüyordu. Yeni gelen obalarla ilgileniyor ve onları çeşitli bölgelere yönlendiriyorduk.

Yedi yıl kadar bu bölgede yaşadık. Kışı geçirmek için evlerimiz vardı, ama yarı yerleşik durumdaydık. Bu yedi yıl içinde Sultan Gıyaseddin Keyhusrev bir savaş sırasında öldürülmüş, Selçuklu emirleri büyük oğlu İzzeddin Keykavus'u Sultanlık tahtına oturtmuşlardı. O da büyük şehirlerde meliklik yapan kardeşlerini bertaraf ederek, özellikle kardeşine direnen Ankara meliki Alaaddin Keykubat'ın teslim olmasıyla, tahtın tek sahibi olmuş durumdaydı. Sultan İzzeddin Keykavus onun canını bağışlayarak, bizim geçici olarak yaşadığımız bölgedeki Masara/Minşar kalesine hapsedmişti. Kendisini tanıyan ve onu takdir eden Şeyh Hasan Onar bir çeşit gönüllü koruyuculuğunu üstlenip, onunla sohbet arkadaşı olmuştu. Beni de adeta Alaaddin Keykubat'ın kale dışından alacağı haberler ve gereksinimlerini sağlama hizmetine atamıştı.

Bir yazbahar günü eve yakın bir yerdeki tarlada ben çift sürüyor, o da tohum ekiyordu. Tohum ekimi süresince hiç konuşmamış, hep düşünceliydi. Böyle zamanlarda hep kafasında birşeyler kurduğunu bilirdim. Ben de konuşmadım. Evleği bitirdik, kahvaltıya oturmuştuk. Boyunduruk altındaki öküzler de yatıyordu. Kahvaltının sonuna doğru duramadım sordum...(*Anlatıcı*

perdenin arkasına geçer ve perde yavaş yavaş açılır. Yatmış geniş getiren öküzlerin önünde Şeyh Hasan Onar ve Bahşiş önlerinde serili bohça üzerindeki ekmeklerinden son lokmalarını yemektedir.)

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (Merakla sorar) Şeyh Baba'm bugünlerde çok dalgın; acaba bir derdi mi var?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Yok oğlum, ne derdim olacak? Allah dert vermesin, arslan gibiyim. (Gülerek) Altmışıma geldim dayandım; istersen gel yıkışak, bakalım kim kimi devirecek?

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (O da güler) Yok Baba yok; sen benim gibi birkaç genci yıkarsın, ben seninle nasıl güreseyim? (Ciddi) Demem bu değil Şeyh Baba'm, seni tanıyorum; kafanda ciddi bir düşünce olduğunda, çözemediğin bir sorunun veya bir türlü veremediğin bir kararın bulunduğu böyle dalgımlaşıyor, hatta bazan kendikendine konuşuyor, sesli düşünüyorsun. Dün akşam anama da sordum...

ŞEYH HASAN ONAR _ : (Cümlelerin sonunu beklemeden) Peki Ana Sultan ne dedi sorduğunda?

ŞEYH BAHŞİŞ _ : “Babanız bu günlerde çok düşünceli. Bazan dalıp dalıp gidiyor. Herhangi bir konuda sorduğum soruya; başka bir konuyla ilgili bir yanıt alıyorum; hasta mıdır nedir?”

ŞEYH HASAN ONAR _ : Demek Ana Sultan akıl sağlığımdan endişe ediyor? Yok oğul yok; çok şükür, akıl sağlığım da vücut sağlığım da yerinde. Kafamda bir türlü yoluna koyamadığım, çözemediğim bazı sorunlar var; doluya koyuyorum almıyor, boşa koyuyorum dolmuyor. Ondandır dalgınlığım, düşünceli duruşlarım.

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (Endişeli) Şeyh Baba'mın benden sakladığı hangi sorunları var acaba? Artık çocuk değilim, otuzuma dayandım; birlikte düşünüp çözümler üretemez miyiz? Sorunları paylaşamaz mıyız? Bir söz vardır; -haşaa, kendim için söylemiyorum- “akıl akıldan üstündür”. Sonra onları anamdan saklayarak, onu üzme de şaşırdım; her zaman, herşeyi ona danışarak yapardın...

ŞEYH HASAN ONAR _ : Doğru dersin oğlum; senin aklın da bedeninin de benimkinden daha güçlü, daha sağlamdır. Benim bilmediğim çok şeyi biliyor; aklımın ermediği çok şeyi sen bir çırpıda çözüyorsun. Aslında günlerdir bazı konularda kaygı ve düşüncelerimi toparlamaya çalışıyorum. Kafamda bazı çözümler üretmiş, bazı kararlar almış ve bugün-yarın seninle paylaşmayı ve fikrini almayı kuruyordum. Ana Sultan'a dolaylı olarak söyledim de pek ciddiye almadı, “iş oluruna varır” diyerek üstünde durmadı bile.

ŞEYH BAHŞİŞ _ : Gerçekte sorunlarını ve sıkıntılarını ben hissetmiyor değilim; istersen tahminlerimi söylüyeyim baba: Sen buraya yerleşmeyi ve ebedi yurt tutmayı istemiyorsun. Çünkü bir zaviye kurmaya uygun yer olarak görmüyorsun. Sonra beklediğinden fazla oymak ve obalar peşimizden geldi; onları yönetmek yönlendirmek de çok zamanını aldı ve alıyor...

ŞEYH HASAN ONAR _ : (Memnun, gülerek) Senin anladığımı ve düşüncelerimi ben söylemeden okuduğunu biliyordum. Ama hep nedense, benim onları söze dökerek sana anlatmamı istiyorsun. Neden beni bu kadar beklettin ki Bahşiş'im, oğul? Benim oturup da sana dilimle açıklamama gerek var mıydı? Biz seninle kalbden kalbe yol kuralı az zaman olmadı ki!

ŞEYH BAHŞİŞ _ : Tamam Şeyh Baba'm, ben geç kaldım; o zaman hemen şimdi konuşup tartışalım. Ben de kuracağımız zaviyenin yeri burası olmamalı, diyordum hep kendikendime!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Doğru, ama çok yakın zamana kadar kendimle başbaşa kalarak; yani oğulcuğum, batını yolculuğa çıkıp dünya alemi seyrede seyrede yurdumu tayin de edemedim. Dünya işlerinden biraz elimi eteğimi çekmem gerekiyor!!

ŞEYH BAHŞİŞ _ : Dünya işleri aah! Dünya işlerinden nasıl kendini soyutlayabilirsin ki Şeyh Baba'm? Ayrıca kendine yeni işler de çıkarıyorsun; sanki oymakları oluşturan taliplerin ve obamızın sevk ve idaresi yetmiyormuş gibi, yukarıda Masara kalesinde hapis yatan Selçukî emmi oğlunun gönüllü gözetim ve korumasını da üstlendin!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Bahşış, oğulcuğum; beş-altı göbek öteden emmim oğlu olduğundan değil; sultan veya çoban olsun düşkün ve çaresizlere, hastalara, ölümü bekleyenlere yardımcı olmak, desteklemek ve teselli etmek insanlık görevimiz değil mi? Bunu yapmazsak, bizim insanseverliğimiz nerede kalır ki?

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : Doğrudur, ama kendimizi de tehlikeye atmıyor muyuz bunu yaparken? Masara kalesinde mahpus ve her an öldürülmeyi bekleyen Keykubad'a yakınlık ve sevgi gösterirken, onu hapseden kardeşi Sultan İzzettin Keykavus'u kendimize düşman etmiyor muyuz Şeyh Baba'm?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Bu düşünceni Ana Sultan'a da söylemişsin!

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : Evet söyledim. O da senin söylediklerine ek olarak şunu söyledi. "Sultan Onar, her ikisini de çok iyi tanıyor; ancak fazla sevmediği İzzeddin Keykavus zindanda olsaydı, ona da böyle davranırdı."

ŞEYH HASAN ONAR _ : Ana Sultan'ımız doğru söylemiş. (*Az durur*) Bu arada İzzeddin'e, bir baba dostu olarak, mektup bile yazdım. Bunu ilk kez sana söylüyorum; mektubumda ona kardeş katili olmamasını öğütledim.

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : (*Şaşkın*) Nasıl bir mektup yazdın? Peki sana yanıt verdi mi?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Onun anlayacağı, hoşlanacağı, ancak üzerinde manevi korku ağı geren bir dille yazmıştım mektubumu. Ummadığım bir çabuklukla bana hem yanıt, hem de istediğim yönde teminat verdi. Alaaddin'le müsahipliğimi, yani sohbet arkadaşlığımı resmen onayladı. Tek şartı; Keykubad'ın bundan haberi olmaması ve öldürülme korkusunun içinden çıkmaması...

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : Gerçekten çok şaşırdım; Şeyh Baba'mız boylu boyunca siyasetin içine girmiş de haberimiz yok! Ama herhalde ona haber vermemekle birlikte, Keykubad'ı bu korkudan mümkün olduğunca uzaklaştırmaya çalışıyorsun onunla sohbetlerin sırasında. Eminim ki, yeniden Sultanlığı elde edeceği unudunu bile aşlamışsındır ki, kimbilir sana da ne vaadlerde bulunuyordur!

ŞEYH HASAN ONAR _ : (*Gülerek*) İçindeki ölüm korkusuna rağmen, Sultanlık umudunu hiç yitirmemiş ki! Dahası benim üzerimden bu yönde entrikalar çevirmeye bile kalkıştı, bana temlik topraklar bağışlayıp emirliğe yükseltme vaadinde bulunarak.

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : Ne türlü bir entrika çevirmeye kalkıştı?

ŞEYH HASAN ONAR _ : Ankara melikliği döneminde, babası öldüğünde kendisini onun yerine tahta geçirmeye çalışan ve ağabeyine karşı isyana teşvik eden eski yandaşı emirlerle gizli ilişkiler kurmamı sağlamak türünden...

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : Neler duyuyorum? Bunlar çok tehlikeli oyunlar baba! Kuşkusuz kabul etmiş olamazsın böyle bir şeyi. Yoksa ardındaki obamızla birlikte tüm oymağımız yok edilir, kırına uğrarız.

ŞEYH HASAN ONAR _ : Elbette kabul etmedim oğulcuğum; hatta onu başka yönlerden de bu tür oyunlara girişmesinden vazgeçirdim: Sen kendini Tanrı'nın kollarına bırak, itaat ve ibadetleriyle ömrünü uzatmaya bak; ömrünü kısaltmak da, uzatmak da senin elindedir deyip, onu düşünmeye, okumaya ve inanç dünyasına yönelterek sabır telkin ediyorum. Kendisine dayanma gücü sağlamayı sürdürüyorum babasının 9 yıllık sabrını örnek göstererek...

ŞEYH BAŞŞIŞ _ : Varsay ki yeniden sultan oldu; Keykubad'a güvenilir mi sanıyorsun? Biliyorum; onu çok akıllı ve bilgili buluyor ve İzzeddin'den daha fazla hükümdarlığa layık olduğunu hep söyler dururdun.

ŞEYH HASAN ONAR _ : Hiçbir hükümdara güvenilmez! Ondan herhangi bir beklentim filan da yoktur, umarım zararını çekmeyiz. Ama hâlâ da Alaaddin Keykubad sultan olmalıydı derim ve olacağını da hissediyor, bekliyorum.

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (*Umutsuz*) Amaan baba, belki de hayal bu!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Bahşiş'im, bu konuştuklarımız burada kalacak, ağızsız-dizsiz şu yaratıklardan zarar gelemez, ama Ana Sultan'a bile çitlatma sakın.

ŞEYH BAHŞİŞ _ : Kuşkun mu var baba? Ya sürekli yurt edinmemiz, yerleşik düzene geçmemiz konusunda ne zaman seyre çıkıp mekân saptayacaksınız? Kale'de, Dicle ırmağı kıyılarında zaman zaman inzivaya çekilir; batini gönül yolculuklarına çıkar erler evliyalarla sohbe dalardın, onlar seni yönlendirirdi. Burada da Fırat'ın karşı kıyısındaki Hasan Basri türbesi, Minşar yolu üzerindeki Abdulvahap Gazi'nin mağarası bir çilehane senin için. Eminim ki, oralarda bu yüce velilerin ruhlarıyla birlik olup şu alem –i dünyayı seyretmektesiniz...

ŞEYH HASAN ONAR _ : (*Dalgın, gözleri bir noktada sabitlemiş*) Onlarla çok söyleştim oğul; “bana al asanı eline, döndür yönünü şimale; yani, kuzeye doğru seyahata çık” dediler.

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (*Mırıldanır*) İyi ya, demek ki yurdumuz kuzeyde bir yerde; oraya yerleşip, zaviyemizi kurarak kismetimizi orada arayacağız.

ŞEYH HASAN ONAR _ : O Tanrı dostları, veliler gönül gözümü açıp aradaki perdeleri engelleri kaldırdı ve bana mekân tutacağımız bölgeyi ayan beyan gösterdiler. “Giy çarığımı, al asanı eline git gön gözünle de o yeri gör! Asanı toprağa dik, önünde dua et! Asanın yeşerip yaprak açtığı yer yurdunuz olacak; zaviyeni orada kur!” dediler. İkisini de ayrı ayrı Ali donunda gördüm “ben Ali'yim, Ali benim” diye zikir ediyorlardı. Oğulcuğum ben yarından itibaren yine kayıplara karışacağım, dönüşüm ne zaman olur bilinmez.

ŞEYH BAHŞİŞ _ : Genelde kırk gün sürüyordu gaybubetin!

ŞEYH HASAN ONAR _ : Şeyh Ahmet amcanla oymağı ve obayı beni aratmadan yönetirsiniz. Otuzuncu günden itibaren obayı göçe hazırlamaya başlayın; kırkıncı gün burada olacağım...

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (*İkisi de ayağa kalkmıştır*) Güle güle git baba! Anama da haber ver; birdenbire ortadan kaybolma! (*Seyirciye doğru parmağını uzatarak*) Baba, Ana Sultan'ımız dama çıkmış bize doğru el ediyor; galiba seni çağırıyor. Yanında da Piri Dede'm duruyor.

ŞEYH HASAN ONAR _ : (*O yana doğru bakar*) Doğru ya, babasıyla yanyana duruyorlar. Piri Baba yakında geleceğini bildirmişti, demek bu güne rastladı. Kendisi anlayışlı bir Pir'dir, adına uygun olarak. Hemen seyahata çıkmamıza engel olmaz, Şeyh Hasan önümden kaçtı da demez. Bak yine el ediyor; “gel! Gel!” diyor. Tohum ekili yarım evlek daha var. Onu sürüp bitirince öküzleri boyunduruktan çöz otlasınlar. Sen de çabuk gel, olmaz mı? (*Şeyh Hasan Onar çıkar*)

ŞEYH BAHŞİŞ _ : (*Yatan öküzleri kaldırır*) Hoo! Hooo canlarım! Beş-altı baş gidip geldinizmi; sizi serbest bırakacağım, akşama kadar otlayacaksınız. Hoooo! (*Perde iner, ara*)

İKİNCİ BÖLÜM

Şeyh Hasan Onar Zaviyesini kurarak, Oymağını Göçerlikten Yerleşik Düzene Geçirtiyor

SAHNE 1

Sahnenin ortasında derme-çatma bir kapı vardır. Şeyh Bahşiş, Şeyh Hasan Onar, Ana Sultan Loş ışıkta kapının önünde tanınmayan bir derviş belirir.

ŞEYH HASAN ONAR _ : (*Bacağındaki keçi kılından dokuma şalvarı, sırtındaki abası ve hırkası lime lime, çarıklarının altı delinmiş, saç sakalı birbirine karışmış ve başındaki kirden yeşile dönüşmüş kızıl sarığıyla bir gece gece yarısı kapıyı tıklar. Bitkindir, kapıya bir kaç kere vurur,*

kısıt sesle) Kapıyı açsanıza, duymuyor musunuz?(*sırtındaki torbayı kucağına alarak, eşiğin dibine oturur.*)

ANA SULTAN _; (*Kapının arkasında elinde mumla gözüdür*) Kim ola ki gecenin bir payında? Acaba bizim adam mı? Hiç de böyle geceyarıları dönmezdi gittiği yerden. Bir garip derviş olacak! (*Kapıyı açıp mumu yüzüne doğru tutarsa da tanımaz ve bir şey söylemeden hemen kapıyı kapatarak içeri girer.*)

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Şaşkın*) Ne yapıyor bu Ana Sultan? Vallah kırk yıllık kocasını tanımadı; hiç böyle olmamıştı! (*Kapıya yeniden hızlıca vurur*)

ANA SULTAN _; (*İçeriden seslenir, elinde dolu bir tabak tutmaktadır*) Kapıya öyle hızlı hızlı vurma Derviş, kilerden lokmanı aldım getiriyorum. (*Kapıyı açarak,kocasının şaşkın bakışları arasında*) Aç torbanın ağzını, şu bir aklık bulguru koyayım da başka kapıya git; erim evde yok seni, bu gece yarısı içeri alıp mihman edemem, dedikodu olur. (*Bu sözleri dinleyen Şeyh Hasan Onar, şaşkın durumda istem dışı torbasını açar. Ana Sultan bulguru torbaya boşaltırken*) Bir daha da böyle gece yarısı kimsenin kapısını çalma. Birinden kötülük gelir sana.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Tam kadın kapıyı kapatacakken, dili çözülür güçbela konuşur*) Ana Sultan, yahu benim; çok perişan durumdayım, sabahı bekleyemem beni içeri al. Sesim çıksa, şimdi avaz avaz bağırıp Bahşiş'i uyandıracam.

ANA SULTAN _; (*Elindeki tabak yere düşer ve mumu yüzüne yaklaştırarak*) Vay Koca Şeyh, sensin ha! Bu ne hal böyle? Saçın sakalın birbirine karışmış, kir-pas içindesin; küçük gözlerinle şu burnunun ucundaki ben olmasa tanımak ne mümkün! (*Tutup kaldırmak ister, yerinden yekindiremez; Şeyh yorgunluktan kendini bırakmıştır. Bağırır*) Bahşiii! Oğulcuğum çabuk yeriş! Şeyh Babamız geldi, yerinden kaldıramıyorum kendini kaybetmiş, bitkin durumda...(*Işıklar yanar ve Şeyh Bahşiş anlatıcı rolünde sahneye girer*)

ANLATICI ŞEYH BAHŞİŞ _; O gece neler olup bittiğini bırakalım...Herşey denklenmiş, göçmeye hazırız; üç gün içinde toparlanıp koyunlarımızı keçilerimizi, sığırımızı sayarak, atlarımızı eşeklerimize denklerimizi yükleyip obamızı yola vurduk kuzey yönünde, Arapkir'e doğru. Böylece orada kalmak isteyenleri de Şeyh Ahmet amcama emanet ederek yola çıkmıştık. (*Az durur*)

Bu bölümde yeni yurdumuzda nasıl zaviye kurarak yerleştiğimiz söz konusu olacaktır. Ancak bu yerleşim döneminde yaşanan her olay, babamız Şeyh Hasan Onar'ın birer keramet söylenceleri olarak yüzyıllar sonrasına taşındı. Altı yüzyıl sonra, soyumuzdan geldiği anlaşılan ozan Derviş Muhammed, "atasına" yazdığı on tane dörtlük içinde destanlaştırdı. Aslında kendisine kırgınım, çünkü bu destanda bana yer vermemiş; Şeyh Baba'mla aramızda geçenleri görmezlikten gelmiş. Neyse ki, oyunun yazarı evladımız ihmal etmedi, yeri geldiğinde onlar da verilecek. Şimdi çağıralım Derviş Muhammed'i, alsın sazını çıksın meydana ve çalıp söylesin Sultan Onar'ın destanını. Sahne sahne izleyelim Şeyh Hasan Onar'ın buraları yurt edinip mekân tutuşunu ve Onar Zaviyesiyle birlikte köyün kuruluşunu!

(*Derviş Muhammed sazı elinde sahneye girer. Doğru Şeyh Bahşiş'in yanına gidip eline sarılıp öper*)

DERVİŞ MUHAMMED _; Düş görüyor olmalıyım ulu atam Şeyh Bahşiş'm!

ANLATICI ŞEYH BAHŞİŞ _; İster düş ister hayal de Derviş; yazar bizi hayalinde canlandırıp buluşturdu, ben de sitemimi söyledim.

DERVİŞ MUHAMMED _; Siteminden alınmadım ulu Pir'im; kurban olduğum cemalini gördüm ya, o bana yeter! Ama gerçek şu ki; destanımda siz de varsınız. Her nedense o dörtlük unutulmuş. Okuyayım da dinle! (*Gözlerini kapatarak huşu içinde dörtlüğü okurken Şeyh Bahşiş çıkar.*)

Atam Şeyh bahşiş'i yanına aldı

Tam üç kerametle onun sınıdı

Üç sınağı geçti icazet sundu

İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı (*Gözlerini açıp çevresine bakınır, Şeyh Bahşiş'i göremeyince*) gerçekten de düş görmüşüm.

ANLATICI ŞEYH BAHSİŞ _; (*Arkadan sesi gelir*) Sitemimi geri aldım ozan Derviş, otur şu kara kütüğün üzerine sazını çal destanı söyle! (*Derviş Muhammed denileni yapar ve bir semah ya da düvazımam makamında çalıp söylemeye başlar*)

*Tevhit edip mağarada oturan
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı
Kahreyleyip Gügeyik'i batıran
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

*Kuru asasını dikip yetiren
Tekme vurup sularını getiren*

(*Ozan'ın sesi giderek uzaklaşır, sahne değişir.*)

SAHNE2

Şeyh Hasan Onar, Piri Baba, Ana Sultan. Sade bir odada yer minderleri üzerinde oturmaktadırlar. Ana Sultan iş eğirmekte.

ŞEYH HASAN ONAR _; Pir Baba, demek yarın yola çıkmaya kararlısın, Ana Sultan öyle söyledi. İyi, istediğin saatta yanına iki atlı dervişi katar gönderirim. Aslında biraz daha kalasın isterdim. Senin düşüncelerine, deneyimlerine ihtiyacım olacak; Zaviye'nin birçok bölümleri tamamlandı, asıl cem ibadetimizi, cumaları ve yıllık görgümüzü yapacağımız Cem damı'na, yani bir Cemhane yapımına gelip dayandı. Onun özel ve kalıcı olmasını istiyorum...

PİRÎ BABA _; Ben Cemhane hakkında fikrimi söyledim; Şeriat, tarikat, marifet ve hakikat kapılarını temsilen dört kapılı uzun bir koridordan girilmeli ve üç-dört yüz can sığabilmeli içine demiştim. Gerisi seni bileceğin iş! Bir aydır buradayım; daha fazla kalırsam adın "çul çürüten misafire" çıkar, neme lazım! (*Diğerleri güler*) Bizim Oba Uritik bayırından ayrılalı beri Onar köyünde konuğunuzum.

ŞEYH HASAN ONAR _; Buraya yerleşeli yedi yılı geçti daha köy bile olmadık, sen adını bile koydun Pir Baba. Kendi adımızı verecek değiliz ya, topluluk karar verir buna.

PİRÎ BABA _; Bu ad senin değil ki, Sultan Melikşah'ın en büyük serleşkeri, başkomutanı deden Emir Onar'dan sana yadigâr kaldı. Köyünüzün adı bu olursa, sonsuza kadar yaşta olmuş olursunuz onu.

ANA SULTAN _; (*Söze karışır*) Baba, sen de biliyorsun ki, Şeyh Hasan soy-sop ile övünmeyi sevmez.

PİRÎ BABA _; Bu övünmek değildir ki Ana Sultan! Ben de artık kızıma Ana Sultan demeye başladım Soyunuzu hiç aklınıza getirmezseniz, onu yadsımış olursunuz. Soy aynı zamanda insana asalet kazandırır, yüceltir.

ŞEYH HASAN ONAR _; Doğru soyunu unutmamalı insan, ama o soyu size verenlerin hatalarını da kabul etmeli ve unutmamalıdır. Dedemiz Isfahan emiri Onar Bilge Beg'in, Melikşah'ın ölümünün ardından Sultanlığa soyunacak kadar çeşitli entrikaların içine girmesi ona yakışmamıştır, Ehlibeyt soylu birinin damadı olarak!

PİRÎ BABA _; Önce Terken Hatun'un, daha sonra da Nizamül Mülk'ün oğlunun sözlerine kanarak emrindeki onbinlik Türkmen ordusunun darmadağın olmasına neden oldu. Doğrusu anlamadığı, sonucunu göremediği siyasetlere girmesi kuşkusuz yanlıştı.

ŞEYH HASAN ONAR _; Bu yanlışlıkları, özellikle Nizarilerle işbirliği içindeki Berkjaruk'a karşı savaşa girişmiş olması yüzünden, kendi inancındaki batıniler tarafından hain sayılarak öldürüldü.

ANA SULTAN _; Sizin başka lafınız yok mu? Bırakın atanızın dedenizin siyaset yanlışlıklarını. Şeyh Hasan baba, baban Mengü Bars'ın sıkça taraf değiştirmesi yüzünden başına gelmeyen kaldı mı? Bu siyaset bu, hep ikbal ve çıkarlar konuşur. Bugüne gelin bu güne! (*Piri Baba güler*)

ŞEYH HASAN ONAR _; Maşallah Ana Sultan aldı sohbeti elimizden, bülbül kesildi.

PİRÎ BABA _; Doğru söze ne denir? Günümüze dönelim. “Daha köy bile olamadık” diyordun

ŞEYH HASAN ONAR _; Doğru ya, aradan onca yıl geçti hâlâ onbeş tane ev kurabildik, bir de üç-dört zaviye binası...Obamızın insanları çadırlarından çıkmak istemiyor. Oymağımızın Bayatlı obaları Urum’un içinde dağıldı gitti, kimisi Fırat kıyısında kaldı...

PİRÎ BABA _; Ne bekliyordun Şeyh Hasan’ım? Burası İrakeyn’deki Bayad el Hicrası/kalesi değil ki; yazboyu yaylaklarda yazlayalım, kışın da kale çevresinde kışlayalım! Boyumuzun-oymağımızın hiç kendi toprağı olmamış ki, yerleşip yurt-yuva tutsun!

ŞEYH HASAN ONAR _; İyi ya işte! Biz de burayı yurt edindik, mekân tutmaya çalışıyoruz. Toprak Tanrının, biz de kullarıyız; toplu halde ortaklaşa çalışır, eker-biçer ürünleri paylaşıyoruz. Tam da Selçuklu sınırındayız; kuzeyde Mengücek beyleri ve Saltukiler, doğuda Artuklular bulunuyor.

PİRÎ BABA _; Buralar ancak senin obaya yeter diye, bizimkiler Uritik bayırlarını terkedip Haraşna’ya/Amasya topraklarına doğru çekildiler; güvercin kanadıyla haber saldılar, sulak bir yer bulup yerleşmişlerbile!

ŞEYH HASAN ONAR _; Duydum; Dede Garkın’ın başhalife pirimiz Baba İlyas Horasanî’nin Çat Zaviyesi’ne birkaç saat uzaklıkta bir yere çadırlarını kurmuş seni bekliyorlar. Baba İlyas iki yıl önce “Şeyh Hasan Onar Baba, çek obanı bu taraflara doğru gel!” diye haber salmıştı, ama gitmedim. Çünkü batınî seyrimde erenler bana bu bölgeyi salık vermişlerdi..

PİRÎ BABA _; Şeyh Hasan’ım, yerin yurdun çok güzel; her yanından bes-bereket yağıyor gibi görünüyor. Yalnız köy büyüdükçe, Urum ustaya yaptırdığın kubbeli pınarın suyu yetmez. Açıkçası suyun kıt! Belki de Baba İlyas pirimizin nefesini reddetmemeli, bizim o taraflara göçmeliydin.

ŞEYH HASAN ONAR _; Sen ne diyorsun Pir baba? Taşlık alanları, sayıları bile ardıç, meşe ve sakız ağaçları ormanıya kaplı; yabancı ve aşılı her türlü meyva ağaçları, kütüklerinden koca koca salkımlar sarkan üzüm tevekleri ve tarlalarında kendiliğinden yetişen tahıl çeşitleriyle, hayvan yemi çayırotlarının merak merak basılı olduğu bu arazi terkedilir mi hiç? Yüzyıllar önce buralarda Urumlar yaşamış; evlerimizin doğu tarafında kadim bir kasabanın, belki de bir kentin harabeleri ortada duruyor . Kayaya oyulmuş derin su sarnıçları, koca koca sert taşlardan direk/sütun parçaları, kule kalıntıları dışında, kaya yamaçlarına oyulmuş çok sayıda süslü mezar odaları hâlâ sapasağlam bize bakıyor...

PİRÎ BABA _; Orası öyle de, onlardan da kala kala, en yüksek yerine nişangâh dikilitaşı dikmiş olduğunuz tepenin ardında bir küçücük köy kalmış.

ŞEYH HASAN ONAR _; Orası Urumların Gügeykon köyü, biz kısaltarak Gügeyik diyoruz. Arasıra gençleri taşkınlık yapsalar da şimdilik iyi geçiniyoruz; o köyden Urum ustalar binalarımızı yapıyorlar.(Onlar konuşurken Ana Sultan geçip içeriden iki küçük bakır maşpayla şerbet getirir)

ANA SULTAN _; (Şerbetleri sunarken) Niye öyle bağıra çağıra konuşuyorsunuz? Siz ikiniz konuşurken, dışarıdan dinleyenler kavga ediyorsunuz sanırlar. Şu soğuk bal şerbetini için de dilliniz tatlınsın, sakinleşin. (Maşrapaları önlerine koyar ve yeniden yününü eğirmeye koyulur)

PİRÎ BABA _; ‘Suyun kıt, burada fazla kalınmaz’ dedim diye kükredi seninki!

ANA SULTAN _; (Bu kez o bağırır) Sen nediyorsu baba? Baharın sonuna kadar dereler, arklar dolup dolup taşıyor; her yandan su fişkırıyor, sudan bol ne var? Yaz geldiğinde de sular yeraltına çekiliyor. Şeyh Hasan Onar Baba, güzün bile kazma değil, tekme vursa her yandan su fişkırır..

ŞEYH HASAN ONAR _; (Gülerek)Hay dilin bala batsın Ana Sultan! Doğru, nereye kazma vursak, su çıkıyor. Hatta bir keresinde yeraltı suyu, öyle yüzeye yakınmış ki; kazma-kürek çalışırken birşeye kızdım ve toprağın üzerinde tepinmeye başladım. Ben tepinirken kol kalınlığı su yüzeye çıkıp akmaya başlamış, ayaklarım ıslandığında farkına vardım. Arkama bir baktım tarlada çalışan birkaç derviş yere kapanmış ağlıyorlar. Ondan sonra da bunu keramet sayıp, adımız ‘tekme vurup su akıtan’a çıktı. Ana Sultan bu olayı kastetti. Oysa orada hangi derviş, hangi talip benim gibi tepinseydi, o su yüzeye çıkardı.

ANA SULTAN _; Ama sana denk geldi değil mi? Hep öyle söylüyorsun, ya bir de talipleri dinleseen!

ŞEYH HASAN ONAR _; Onlar nasıl biliyorlarsa öyle söylesinler, ne yapayım? Burayı terket diyorsun Pir Baba, ama burası bana erenlerin armağanı! Onların tarifıyla gelip buldum burayı. Aha şu üstüne kubbe yaptırdığım pınarın başında çıkınımı açıp yemek yedikten sonra uyuyakalmıştım. Bunu yeri gelmediğinden, ilk kez anlatıyorum sana.

PİRÎ BABA _; (*Meraklı*) Nee, yoksa bir düş mü gördün?

ŞEYH HASAN ONAR _; He yaa, hem de ne düştü! Atı üzerinde Bozatl Hızır'ı gördüm, yılbirt gibi önümden geçti. Ben yemek yerken, elimden hiç bırakmadığım asanı bir kenara dikmiştim...

PİRÎ BABA _; (*Sözünü keser*) Asanı bırak da Hızır'ı anlat Hızır'ı; o ne dedi sana?

ŞEYH HASAN ONAR _; Birden atını geri çevirip karşımda durdu; "kalk dedi, Hasan; ne yatıyorsun tembel tembel? Sağına bak da gör, erenlerin dediği çıktı. Hemen git oymağını, obanı, sürünü, sığırını önüne kat getir, burası yurdunuz yuvanız olsun! Gördün mü kuru asan yeşerdi. Rüyamda yerimden kalkıp sağıma baktım; gençliğimde Rıza bahçesinden kestiğim asam budaklanıp, yemyeşil yaprak açmış. Ben ona bakarken Bozatl Hızır çaldı kamçısını, atını sürüp gözden kayboldu.

PİRÎ BABA _; Ne güzel düşmüş bu! Uyanınca baktın mı, gerçekten asan yeşermiş miydi?

ANA SULTAN _; (*Önce davranır*) Bakmaz olur mu hiç? Bir de ne görsün asasının başında!

PİRÎ BABA _; (*Daha da meraklı*) Tomurcuklar, yeşil yapraklar mı görmüş yoksa, düşündeki gibi?

ŞEYH HASAN ONAR _; Doğru yeşil yapraklar gördüm, ama düşündüğün gibi kuru asam yeşermemişti; dibinde uyuduğum kavak ağacından rüzgârın kırıp düşürdüğü üç-beş yeşil yapraklı küçük bir dal parçası, kuru asamın başına takılıp kalmıştı. Ama bu benim için bir kutsal işaretti.

PİRÎ BABA _; Böylece sen de beklediğin işareti aldın ve buraya yerleşmeye karar verdin.

ANA SULTAN _; Kararı mı kalmış Baba Allahasen? Buraya geleli altı yılı geçti, yedinci yıla girdik. Evler yaptık, zaviyemizin birçok bölümlerini bitirdik.

PİRÎ BABA _; (*Kafası önünde, hafif utanmış*) Bu yaşlı Baba'yı bağışlayın. Biliyorum, çok büyük bencillik ettim; bize yakın olur musunuz acaba? diye bir ağız yoklaması yapmıştım ben.

ŞEYH HASAN ONAR _; Aşk olsun sana Pir Baba! Yıllar önce Elbistan ovasında dört yüz Şeyhi toplayarak aramızdan birini kendisine başhalife seçip Hakka yürüyen Abul Vefalı ulu Pir Dede Garkın mezarından çıkıp "buraları terket!" diye kükrese, yine yerimden kıpırdamam. Burası bana gayip erenlerin ve Bozatl Hızır'ın hediyesi. Başhalifeliği ,başdai olarak, Alamut İmamı Alâ Nureddin Muhammed tarafından onaylanan Baba İlyas Horasani'ye, sana anlattıklarımı bir nameye yazıp göndermiştim.

ANA SULTAN _; (*Kocasının soluk almasından yararlanıp*) Pirimiz Baba İlyas da kendisini kutlayarak, "Sultan Onar'ım; yerin yurdun hayırlı olsun, yanın yören bereket dolsun" diye haber gönderdi.

(*Elinde çekici ve sırtındaki iş urbasıyla Şeyh Bahşiş ile Gügeyik köyü Papaz'ı girerler*)

SAHNE 3

Öncekiler Şeyh Bahşiş ve Gügeyik papazı Nikolaos

ŞEYH BAHŞİŞ _; Kusura bakmayın Pir dedem, Şeyh babam, muhabbetinizi böldüm. Papaz Nikolaos amca çok acele sizi görmek istedi. Önceden haber vermeden daldık içeri.

ŞEYH HASAN ONAR _; Ne kusuru olacakmış Bahşiş'im? Evin horantası arasında öyle şey olur mu?

Papaz Efendi de komşumuz; kapı komşusu bizde ev sahibi sayılır, kapımız ona her zaman açıktır.

PAPAZ NİKOLAOS _; Çok sağolasın, ama kusur bende Şeyh'im. Akşam yaklaştı. Kendikendime dedim; acele görüşüp karanlık olmadan Nişangâhın gediği aşayım. Onun için Bahşiş efendiyi de işinden ettim.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Hafif yerinden yekinerek*) Hele şöyle buyur otur Nikolaos, Ana Sultan papaz efendinin altına bir mihman minderi getir koy, rahat etsin. Hoş geldin sefalar getirdin. (*Papaz Pir Baba ve Şeyh Hasan'nın ellerini sıktıktan sonra, ana Sultan'ın getirdiği mindere oturur*)

ANA SULTAN _; Nikolaos efendi hoş geldin. Ne arzu edersin diye sormayacağım; bizimkilere az önce bal şerbeti verdim, sana da sunayım. Ağzın tatlınsın ki, tatlı tatlı konuşasın. Bahşiş'im, sen de seversin değil mi?. (*O da başını sallar*)

PAPAZ NİKOLAOS _; (*Ana Sultan şerbetleri sunarken*) Zahmet ettin Ana Sultan! Ne yazık ki, konuşacaklarım pek tatlı olmayacak.

ŞEYH BAHŞİŞ _; (*Bir dikişte şerbeti bitirir*) İzin verirseni ben çıkayım Şeyh babam; aşevi duvarlarının son kerpiç sırasını koyuyoruz. Gidip de akşam olmadan bitirelim. Hezenler, mertekler hazır bekliyor, yarın damını kapatacağız. (*Çıkmaya hazırlanır*)

ŞEYH HASAN ONAR _; Dur gitme, duvarın bitimi yarına kalsın. Papaz efendinin acı sözlerini senin de duymanı istiyorum, olayın baş tanığı olarak. (*Bahşiş bir kenara ilişir*) Buyur Nikolaos can, seni dinliyoruz; (*biraz alaycı*) ama sözlerin biber acısı olsun , zehir zemberek olmasın.

PAPAZ NİKOLAOS _; (*Kendisine sunulan bal şerbetinden birkaç yudum aldıktan sonra*) Ellerin dert görmesin Ana Sultan, şerbetin gerçekten dilimi damağımı yumuşattı. (*Tavrı değişmiş*) Şeyh Hasan Onar Baba, Ana Sultan'ın şakacı sözlerine karşılık öyle söyledim, elbetteki tatlı konuşup anlaşacağız. Bizim sözlerimiz biber acısı kıvamında bile olmaz; ikimiz de din ve inanç adamıyız, din ulularına, peygambere ve Tanrı'ya karşı sorumluluğumuz var ve topluluğumuzun bireylerine de örnek olmak zorundayız. Birbirimizi de iyi anlarız. (*karşısındakine fırsat vermeden*) Birkaç gün önce kırlara doğru yürüyüşe çıkmıştım. Sizin çobanlardan biri sürüsünün ardında türkü çığırıyordu. Oturup çobanın yanık sesini dinledim. Farkındasınız dilinizi hem çok iyi anlıyor hem de yanlışsız konuşuyorum. Belki daha önce söylemedim; benim gençliğimin on yıldan fazlası Mengüceklî Kemah emirinin konağında geçti. (*Öbürleri sözü nereye getireceğini merakla bekler*) Çobanın türküsünün iki dizesi aklımda kaldı ve çok sevdim:

“İnsan kısım kısım yer damar damar/İnsan komşusundan iyilik umar”...

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Gülerek*) Bir sözcüğü değiştirdin ,“komşusundan” değil “sevdiğinden”; ama farketmez, biz komşumuzu da çok severiz umduğu iyiliği sunmaya her zaman hazırız. Toprağın da bazı damarları verimli, bazısı verimsizdir; verimli tarafı sevdiğimizle ortak kullanır kazancı paylaşırız, verimsiz tarafını da sulayarak, gübreleyerek verimli kılmaya çalışırız. Beli, Nikolaos can, siz insanlığın bir kısmını biz de bir başka kısmını oluşturuyoruz. Dil, din-inanç ve gelenek farklılığımız bir yana, insanoğluyuz ve aynı tanrının kullarıyız. Biz Bayatlı Alevi inançlı Türkmenler, hem İsevileri hem de Musevileri insan olarak sevdiğimiz için kin ve düşmanlık gütmeyiz iyilikle onlara yaklaşıyoruz, onlardan da aynı duygular içinde iyilik umarız. Nevar ki, sizin topluluk bizi işgalci düşman belledi. Oysa tanrının toprağı o denli geniş ki, size de yeter bize de; birlikte yaşayıp ortaklaşa kullanalım ömürboyu. Buralar sizden öncekilere kalmadığı gibi, size de kalmaz bize de! Yedi yıldır sizden gelen çok sayıda sözlü ve fiili saldırılara karşılık vermediyse, korktumuzdan değil, insanseverliğimizden ve barışçılığımızdandır Nikolaos! Her olayda cemaatinizi sizi elçi olarak gönderiyor; bizi anlıyor ve dilimizi iyi konuşuyorsun, ama yeterince iyi aktarıyor musun, bilemiyorum.

PAPAZ NİKOLAOS _; Evet, bilmelisiniz ki sizin söylediklerinizi, yine sizin söyleminizle ‘ne bir kelime eksik, ne bir kelime fazla’ onlara aktarıyorum. Her toplulukta olduğu gibi, bir avuç Gügeyik İsevi topluluğunda da kötü niyetliler elbette var, hem de çok...Kilise vaizlerimde; “farklıklarımıza saygı göstererek, dostça anlaşıp kaynaşarak birlikte yaşayalım, diyorum, şu üç günlük dünyada, bu topraklar hepimize yeter!” daha ne diyeyim?

ANA SULTAN _; Ama birçoklarınız “bu topraklar, bu yurt bize atalarımızdan kalma, sahibi biziz” der dururlar.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Papaz'a*)Toprak kullananın, su sulayanındır. Siz kullandıkça sizin, biz kullandığımız zaman bizim olur. İkimiz ortaklaşa kullandığımızı göre hem sizin hem bizimdir. Benim dedem İsfahan emiriydi, Horasan memleketine hükmediyordu; ben şimdi gidip, ‘bu kentin sahibi yüzyıl önce benim dedemdi, bana geri vermeniz gerekir mi?’ diyeceğim. Horasan topraklarını kim kullanıyorsa, kim o memleketi yönetiyorsa sahibi odur. Gerçi bu söylediğim, bizim durumumuz için asla iyi bir örnek olamaz; biz bir emirlik ya da sultanlık değiliz ki, birlikte yaşamak iradesi gösterebilecek iki küçük farklı topluluğuz!

PAPAZ NİKOLAOS _; Ben de cemaatıma sık sık seninkine benzer sözler söylüyorum, ama anlatamıyorum; daha doğrusu anlamak istemiyorlar. Türkmenlerle işbirliği yaptığımı; yıllarca onlarla birlikte yaşadığım için zaten özbenliğimi kaybetmiş olduğumu yüzüme haykıranlar bile çıktı. İnanımız Pazar günleri kiliseye gelenler azaldıkça azalıyor. Gençlerin neredeyse ayağı kesildi...

ANA SULTAN _; İşin zor senin Nikolaos efendi. Çünkü onların gözünde biz toprağımızı zorla mesken tutmuş işgalcileriz, sen de dilimizi konuşan bir işbirlikçisin!

ŞEYH HASAN ONAR _; Tuhaf değil mi? Ben üstü başı lime lime bir derviş olarak tek başıma buraya geldiğimde hiçkimselere rastlamadım. Keşif için üç gün boyunca çevreyi dolaştığımda bile bir insanoğlu karşıma çıkmadı. Yabanıl hayvanlardan başka hiçbir canlı yaşamıyordu sanki. İnsanlar buraları neden

terkettiğini bir türlü anlayamamıştım. Daha önce de sana söyledim Nikolaos can; burası bize sizin azizler dediğiniz kutsal kişiler mertebesindeki gayip erenler/velilerimizin hediyesi! O üç günü saat be saat anımsıyorum; şimdi zaman zaman inzivaya çekilip tefekküre daldığım mağarada yatıp kalkardım. Ancak üçüncü günün sonunda, Nişangâh tepesine çıktığımda Gügeyik köyünün varlığından haberdar oldum.

PAPAZ NİKOLAOS _; Doğrudur. Gügeyik'in dindar hristiyanları bu taraflara dönüp bakmazlardı bile yılda bir günün dışında.

ŞEYH BAŞIŞ _; (*Öfkesini saklayarak, meraklı*) Neden bakmazlardı? Oysa şimdi genci orta yaşlısı her fırsatta gruplar halinde gizlice geliyor. Ya ağaçlarımızı kesiyor ya da mala-davara zarar veriyorlar. Bununla da kalmayıp bizlerden birini yalnız yakalayınca saldırıyorlar Papaz amca, saldırıyorlar! (*Giderek öfkesini dışa vurur*) Adım gibi biliyorum ki, bir gün önceki olay dolayısıyla sizi gönderdiler; oturmuş neler tartışıyorsunuz. Yahu, yakaladığımız üç genç karşı kayalığın altına gizlenmiş, mağarada kendini bu dünyadan koparıp tefekkür içinde erler-evliyalara sohbet dalmış Şeyh babamızı sapan taşına tutmuşlardı. (*Sesini yükselterek*) Yetişip yakalamasaydık o sapan taşlarından biri bir yerine deşeydi, şu anda –Allah göstermesin- adam toprağın altında olacaktı.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Buz gibi bir hava içinde*) Sakin ol oğlum, sakin ol! Biz barıçıl insanlarız. Papaz efendi, Papaz Efendi! Başka biri olsaydı, köyünüzü başınıza yıktırır. Yanıma yöreme sapan taşları düşerken kendimde bile değildim ki, korunayım. Seyirde, erenlerle hasbihal ediydim. Birden yittiler gözümün önünden, nesnel dünyaya geri geldim ve gördüm ki, yanım yörem Gügeyik'in dereden özel olarak toplanmış yumruk gibi çaytaşları dolu. Bir mendil dolusu sapan taşı kanıt olarak getirdim. (*Ana Sultan içeri girip çıkar ve mendile konulmuş çakıl taşlarını, şaşkın bakışları arasında Papaz'ın önüne döker*) Her atışta sapan en za üç tane koymuşlar, birinden biri hedefe isabet etsin diye!

PİRİ BABA _; Onar Baba'yı batını seyrinde konuştuğu gayip erenler korumuş!”

ŞEYH BAŞIŞ _; (*Sakinleşmiş*) Nikolaos amca, büyüyümsün sana soruyorum; sen olsan bu kişileri eşek sudan gelinceye kadar dayaktan geçirmez miydin? Belki de öbür dünyaya gönderirdin!..

PAPAZ NİKOLAOS _; (*Üzgün ve şaşkın*) Haklısın oğul, çok haklısın! Belli ki onlar Onar Baba'nın canına kastetmişler. Bunlardan hiç sözetmeyen, 'kaya kilisesini ziyarete ederken bizi yakalayıp dövdüler'diye yalan söyleyen o it oğlu itler her türlü cezaya müstahak olmuşlar.

ŞEYH BAŞIŞ _; Bu kişilerin iki topluluğu savaşa sokmak istedikleri gün gibi açık!

PAPAZ NİKOLAOS _; Bütün bunların arkasında, beş yıl kadar önce Kappadokia'dan gelen o genç Papaz var. O soktu bu kin ve düşmanlık fikirlerini aramızca. Onu ertesi yıl köyden kovduk, gerisin geri gönderdik, ama ne yazık ki bu kin ve düşmanlık tohumları köyün gençlerinin kafasında filizlendi dal budak saldı.

ŞEYH BAŞIŞ _; Bizim böyle yumuşak davranmamıza bakmayın Papaz amca, yeri ve zamanı geldimi, o dalları budakları kökünden budamasını da biliriz!

PAPAZ NİKOLAOS _; (*Korkulu*) Sakin ol Başış'im, sakin ol. Yarın Pazar, kilisede cemaattan, bütün bunları anlatıp, bu fikirleri taşıyan ve bizi birbirimize düşürmek isteyen gençlerin cezalandırılması, gerekirse köyden sürgün edilmesini talep edeceğim. (*Ortalığı sakinleştirmek için sözü değiştirmeyi dener*) Sormuştun ya, niçin daha önceleri buralara sıkça gelmezdi Gügeyikliler? Kurmakta olduğunuz köyün altındaki kayalığa oyulmuş mağaralar, Hristiyanlık öncesi putperest Romalıların mezar odalarıdır. O dinsiz gâvur oğlu gâvurların ruhlarının yaşadığı yerlerde dolaşmayı, arazileri kullanmayı günah saymış, yasaklamışlar kendikendilerine. Bir çeşit aşırı softalık sizin dilinizdeki söylemle! Ayrıca o en baştaki büyük haçlı mağara da, bir azizin oturduğuna inanıldığı için kutsaldır bizim için...

ŞEYH HASAN ONAR _; Yani o Aziz, putperestlerin kötü ruhlarından sizi koruyor. Onu kutsamak için yılda bir topluca gelip, Kaya Kilisesi dediğiniz burada ayin yapıyorsunuz. Umarım, son birkaç yıldır, bizi işgalci düşman belleyen senin kötü fikirli dediğin gençlerin sık sık bu kaya mezar odalarında gizlenip obamıza zarar verme, insanlarımıza tuzak kurma girişimlerinde bulduklarını da biliyordur. Zaten Başış de hatırlattı ya! (*Öfkesi yükselmiştir*) Bana bak papaz Nikolaos, bizim herşeyden haberimiz var; senin yarınki Pazar ayininde konuşman hiçbir işe yaramıyacak. Hatta sana da zarar verebilirler, dikkatli ol. Gügeyik, sizin çağdığınız ad ile Gügeykon'un eli ok-yay ve mızrak tutanlarının Gügeyik vadisinin bayırlarında sık ağaçlar arasında savaş talimleri yaptıklarına da biliyoruz. Ve bunları duydukça kahroluyorum. Bizim kahrımız tepe noktasına çıkarsa, Gügeyik'in altını üstüne getiririz. Adımızın

“kahreyleyip Gügeyik’i batıran”a çıkınsın istemiyorum. Bunları cemaatına aynen anlat ve ayağınızı denk atınız!

SAHNE 4

Gülbacı’nın Düşleri ve Şeyh Hasan Onar’ın Kemendi

Geçişte Derviş Muhammed’in sazıyla sesi yükselir ve aşağıdaki dörtlükleri söyler:

*Kiraza emretti kendisi geldi
Yalnız o ağaçtan tekkesin' kurdu
Doksan bin evliya şadoldu güldü
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

*Mucizâtı belli ey güzel atam
Kırk kulaç kemendin' karadan atan
İreizin gemisini kurtaran
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

Derviş Muhammed’in sesi ve sazı giderek susarken Sahne değişir: Çocuklarını yatırmış olan Gülbacı kendi yer yatağında yatmaya hazırlanır. Aradaki palazla ikiye ayrılmış küçük odanın öbür yanından bir süre ağlayan, gülen, bağırarak çocuk sesleri gelir. Duvardaki çiralıkta yanan bir mum odayı loş bir ışıkla aydınlatmaktadır.

GÜLBACI _; *(Yer yatağının üzerinde fistanını çıkarır, ayaklarına kadar uzanan yakasız beyaz içgömlekle kalır, sıkıntılıdır. Sesini yükselterek)* Uyuyun çocuklar artık, birbirinizi çimdiklemeyin. Ali sen büyüksün kardeşlerine eziyet verme. Mehmet, Halil siz de yaramazlık etmeyin yeter! *(Sesler kesilir)* Benim uykum var, yorgunum uyuyacağım. *(Kendikendine konuşur)* Bugün öğleden sonra kiraz indirdim, koca bir sepeti doldurdum. Yaralanan kirazları da reçellik için ayırdım. Yarın öğleye kadar bir sepet daha doldurup, eşekle çarşıya götüreceğim. Oğlucuklarım kiraz ağacımıza gözümüz gibi bakmalıyız. Ali keşke bugün seni başına çıkarmasaydım; elindeki sırıkla çarparak bir çok dalını kırdın. Bu kirazları satarak sizi doyuruyorum yavrularım. Babanız Berenge Deresi’nde zenginlerin kavaklarını budarken düşüp öleli beş yıl oldu. Bereket Allah bu kiraz ağacını bize bağışlamış, rızkımızı bundan veriyor. İki ay kiraz satıp oniki ay geçiniyor, muhanete muhtaç olmuyoruz. Tek geçim kaynağımız bu kiraz ağacımız. *(Aklına birşey gelmiştir, irkilir ve sirkelenir)* Aman Tanrım, galiba onu da yitireceğim; inşallah bu gece o Derviş yine düşüme girmez de geceyi sabaha doğru rahat geçiririm. *(Mırlı halinde)* İki gecedir aynı düşü görüyorum, nedir bu benim başıma gelen? *(Çiralıktaki mumu söndürerek yorganın altına girer ve düş sahnesi başlar: Gülbacı sol kolunda sepeti sağ eliyle sahneye uzanan ağacın dalından kiraz toplamaktadır. Sirtında sırtında heybesi, elinde asasıyla derviş kılığında Şeyh Hasan Onar girer.)*

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Günün hayırlı ola Anabacı! Şurada kiraz ağacının altında biraz soluklanabilir miyim?

GÜLBACI _; Sağolasın Derviş, senin de günün hayırla ola. Soluklanabilirsin de benim adım Anabacı değil; bana Gülbacı derler.

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Memnun oldum Gülbacı. Bana da Derviş değil, Derviş Baba derler. *(Başını kaldırıp yukarı doğru bakar ve yere otururken)* Kırk bir kere maşallah kirazın da iyi tutmuş. İzin verersen tadına da bakmak isterim.

GÜLBACI _; Tadına bakmak da ne demek ola ki? Seni kirazdan doyurur gönderirim. Bu kiraz her yıl böyle tutar. Allah yetimlerimin rızkını bu kiraz ağacından vermekte Derviş Baba.

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; *(Anlamazlıktan gelir)* Babaları nerede Gülbacı?

GÜLBACI _; (*Hafif kız ar anlayışsızlığına*) Toprağın altında Derviş. Ne eşitirip duruyorsun? Ben bir dul kadını. Zaten konu-komşu dedikodumu eder dururlar. (*Çevresine bakınır*) Şimdi kirazın dibinde bir erkekle konuştuğumu gören-duyan biri olur, vallah dedikodular ayyuka çıkar!

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Ben yaşlı bir dervişim Gülbacı'm; bu dünyanın değil öbür dünyanın adamıyım, Aha bak, kendi cinsinden sayarsın beni olur biter. (*Bir anda heybesinden çıkardığı örtüyü başına atar, ona bürünür.*)

GÜLBACI _; Valah billah tam da kadına benzedin. Ama olsun, onu bile çözer dedikodular; (*Değişik bir sesle öykünerek*) "Aşığı kadın kılığında eve soktu dul fehense" derler. Lokma topluyorsan, kirazdan başka verecek birşeyim yoktur sana. Şu kolumdaki sepet dolsun, onu torbana boşaltırım alır gidersen.

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Tamam Gülbacı sen de lokma olarak kirazını verirsin; ona da hüü bereket!

GÜLBACI _; (*Avucunda topladıklarını sepete kor gibi yapar*) Tamam sepet doldu, aç torbanı doldurayım (*Gülerek*) Derviş Ana! (*Derviş yerinden kıpırdamaz*) Dedim ya, sana kirazdan başka verecek birşeyim yok.

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Ben de tamam deyip kabul ettim kiraz lokmanı.

GÜLBACI _; O zaman niye torbanı açmıyorsun ki, sepeti boşaltayım? Haa anladım; torbandaki una, bulgura karışsın istemiyorsun..

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; (*Sakin sakin*) Sırtımda torba değil, heybe var. Onun da iki gözünde karışacak ne un ne bulgur var!

GÜLBACI _; Demek o zaman heyben kirlenmesin istiyorsun. Öyleyse bu bir sepet dolu kiraza dua et; sepetle birlikte Gülbacı'yle çocuklarının lokması olsun sana. Al bunu ve başka kapının ipini çek.

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Bak Gülbacı beni bahçenden kovma; ben buraya seninle pazarlık etmeye geldim.

GÜLBACI _; (*Şaşkınlığı öfkeye dönüşür*) Ne pazarlığı? Sen ne diyorsun be Derviş?

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; (*Hep sakin*) Tamam Gülbacı, kiraz lokmanı kabul ediyorum. Karşılığında hem nasip hem bol dua vereceğim. Ama kirazı böyle sepetle istemiyorum.

GÜLBACI _; (*Şaşkınlığıyla birlikte öfkesi bir kat daha artmış durumda*) Yani bir sepeti beğenmediğine göre, şu koca dalı senin için indirmemi mi istiyorsun?

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Hayır bir dal da yetmez iki dal da..

GÜLBACI _; (*Öfkesi tepesinde, bağırır*) Ne yani ağaca çıkıp, tüm dalları senin için sallayayım; sen de topla doldur sepetlere al götür, öyle mi? Sen haramimisin? Arkandan birkaç adamın sepet yüklü eşeklerle gelirse şaşmam doğrusu!!

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; (*Onu sakinleştirmeye çalışarak*) Gülbacı, gülüm baci öfkelenme. (*Üstündeki örtüyü indirir*) Otur yanıma şöyle, ben buraya sana kötülük yapmaya gelmedim. Senden sepetler dolusu kiraz miraz istediğim yok.

GÜLBACI _; (*Oturduğu yerden yine kalkar*) Bana öfkelenme diyorsun, ama hâlâ sen benden ne istediğini tam söylemedin ki..

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; (*Herzamanki sakinlikle ağır ağır yerinden kalkar*) Ben kirazı, kiraz ağacının kendisini istiyorum. (*Kadının ağız şaşkınlık ve korkudan açık kalır, konuşamaz*) Ben harami değilim. Dediklerimi iyi dinle; bu ağaç birkaç yüzyıldır yaşıyor, ama artık kökleri yeraltında akan sulara ulaştı çürümeye başladı. Bir yıla kalmaz, kuruyup devrilir şuracığa; beni kurtar diye yalvarıyor. Benim gözlerim senin göremediklerini görür, kulaklarım işitemediklerini işitir Gülbacı. Kendi rızanla onu bana ver, alıp götüreyim.; şu gövdesinden direklerini, dallarından salmasını ve merteklerini kesip hazırlayarak yeni yaptırdığım binanın damını döşeyeyim. Bu yapı benim tekkem, cemhanem olacak; içinde cem yapıp, tevhit çekecek Hakk'a tapınacağız. Gayip erenler "bir tek ağacın dalları kapatsın ve direk olsun damına" dediler ve senin bu kirazı muştuladılar. Gülbacı kirazın benim cemdamında yüzyıllarca yaşayacak.

GÜLBACI _; (*Öfkeli, direnir*) Olmaz, kirazımı veremem. Beni kandırmak için bütün bunları anlatıyorsun. Allah bana çocuklarımı aç bırakmayayım diye bu kirazı bana bağışladı. Bizim tek geçim kaynağımız bu.

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; (*Ciddi*) Bana zorluk çıkarma Gülbacı. Seninle rıza pazarlığına oturalım. Sen çocuklarının rızkı için endişelenme; o başka kapıdan gelecek. Her sabah kapının arkasında bir aşlık bulgur, bir külte ekmek ve bir kaşık yağ bulacaksınız. Her günkü yiyeceğiniz bunlar değil mi? Senin ve çocukların, canınız kiraz yemek isterse, kiraz zamanı gelirsiniz tekkeme tavandaki salmadan, merteklerden sarkan kirazları toplar yersiniz. Bir sepet de eve götürme hakkınız olacak.

GÜLBACI _; (*İnanılmaz bulur, dalga geçer*) Sadece bir sepet mi? Gerisini siz mi yiceksiniz?

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; Hayır. Kiraz dallarından kesilmiş merteklerden sarkan kirazları sizden başka kimse görüp yiyemeyecek, ben bile.

GÜLBACI _; Sen tam bir uydurukçusun, sana inanacağımı mı sanıyorsun? Ölürüm de vermem kirazımı; kesmeye geldiğinizde, dibine yatarım, önce beni kesersiniz...

DERVİŞ KILIĞINDA ŞEYH HASAN ONAR _; (*Öfkelenmiştir*) Elindeki dolu sepeti iyi sakla; senin ve çocuklarının görüp göreceği son kirazlar olacak. Deli kadın sana nasip verdik, dua verelim dedik, almadın. Seni inandırmak, razı etmek olası görülüyor! (*Kartondan veya perde arkasından gölgesi görülen ulu kiraz ağacına doğru bakarak*) Ey ulu kiraz ağacı! Gülbacı'yı duydun, seni bana vermeye razı olmuyor. Karar senin; Gülbacı'yı dilersen burada kal ve çürüyüp kuru, beni dilersen arımdan gel; seni yüzyıllar daha yaşatayım.. (*Kadın şaşkın ve kıpırdamadan ona bakar. Derviş Baba yerden heybesini alıp sırtına atar ve sahneyi terkettiği an, ulu bir ağacın kökünden sökülüp devrilmesi seslendirilir. Seyirci simge ağacın gövdesinin devrildiğini görür. Gülbacı'nın loş yatak odasına dönlür. Kadın yatağından sıçrayarak uyanıp ayağa kalkar .*)

GÜLBACI _; (*Şaşkın, korkulu*) Nedir bu benim başıma gelen Tanrı'm? Yine aynı düş, aynı Derviş ve aynı olaylar! Kirazıma göz dikmiş, onu istiyor. Üç gündür üstüste, hem de sabaha karşı aynı rüyayı görüyorum, bunun bir anlamı yorumu olmalı! Neydi çatırtı, patırtıyla ulu kiraz ağacının köküyle göceğiyle devrilip Derviş'in peşinden gidişi? Olabilir mi acaba? (*Gidip, küçük bir perdenin kapattığı pencereden dışarı bakar*) Yok canım yerinde duruyor. Düş bu, olur olmaz herşey görebiliyor insan. Güneş de doğmuş. Ama ben her sabaha kaşı bu rüyayı görürsem, sonunda çıldırırım. O Derviş mutlaka ermiş biri, bir evliya olmalı. Adı da Hasan Baba, yok ne Hasan Baba'sı; Derviş Baba! Ben de ama inatçıyım; ne de olsa bir rüya, razı olsam n' olur ki? Elimden gidecek değil ya, razı olayım bari! (*Susar. Susmasıyla birlikte kapı çalınır. İrkilir, hemen fistanını sırtına geçirip kapıyı açar. Karşısında Şeyh Hasan Onar durmaktadır. Sırtında heybesi ve elinde asası vardır, ama düştteki kılıkta değildir. Gülbacı korku ve heyecandan titreyerek*) Sensin, sen düşümde gördüğüm Derviş'sin. Tamam, razıyım; tek bizi aç bırakma kirazı al götür. (*Daha fazla konuşamaz, kendinden geçer ve Şeyh'in ayaklarının dibine düşer*)

ŞEYH HASAN ONAR _; (*şaşkın gözükür, güler*) Demek rüyalarına girmiş korkutmuşum hatuncağızı. Tamam Gülbacı, çocukların büyüünceye kadar rızıkları bizim üzerimizden olsun. Sizi kirazdan da mahrum etmeyiz, hiç üzülme. Belki seni de taliplerimizden biriyle başgöz ederiz. (*Onu yerden kaldırıp kucağında yatağına götürürken kendisine gelmiş olan Gülbacı bunları duymuş, gözlerini açar ve seyirciye sevinçle gülümser. Sahne değişir*)

SAHNE 5

Şeyh Hasan Onar, Ana Sultan, Şeyh Bahşiş, 1.Talip, 2.Talip. Seyirci Büyük Ocakta'ki hasbihal katılımcılarını temsi eder. Sahnede ortadaki Karadirek'in sağında Pir Onar Dede, solunda Ana Sultan oturmaktadır. Şeyh Bahşiş, babasının asası elinde, seyircinin ön sıraları arasındaki Dilek Direği'ne yaslanmış ayakta durmakta ve Cem'de sükûneti sağlayan Gözcü hizmetlisidir.

ŞEYH HASAN ONAR _; Ya Ali medet! Değerli canlar! Dün Cuma akşamıydı; birkaç çift genci müsahip yaptık, yıllık görgüden-sorgudan geçen talipler oldu. Ayrıca Kalonoros kuşatmasında şehitlik mertebesinde Hakk'a yürüyen dört canımız için Dâr'dan İndirme Cemi yürüttük; hepimiz can ü gönülden rızalık verdik; şimdi Tanrı huzurunda onunla hemhal oldular! (*Cemaat, Cem'deki gibi "Allah Allah!, Allah Allah!" der*) Yeni müsahip olup, ikrar vererek yola girenlerin ağır gülbenklerle donlarını, yeniden doğuşlarını kutladık. Tekrar tekrar söylüyorum; yolunuz-erkânınız mutlu, donunuz kutlu olsun canlarım! (*Allah Allaaah! sesleri*) Şehitlerimizin ruhları şad' olsun! Mekânları, güllük-gülüstanlık cennet olsun!

(Allah Allah! Sesleri) Hak katında Muhammed'in nübüvveti üzerlerinde ışık, Ali'nin velâyeti önlerinde delil olsun! (Allah Allah!sesleri)

Canlar! Görüyorum ki, bu toplantımızı da Görgü Cemi'ne döndürmeye niyetlisiniz; hemen edep-erkân oturuşuna geçtiniz. Bozun edep-erkânı, rahat oturunuz! Dün gece cem birlemenin ardından, bugün öğleden sonra toplantı yapacağımızı ve Cem'de anlatamadıklarımı bu hasbihal toplantısında konuşup, sizleri bilgilendireceğimi söylemişim. Her toplantı cem değildir, ama bizim her toplantımızda Cem kuralları uygulanır. Cemdeki hizmet sahipleri her türlü toplantılarımızda da görevde olur. Yine cemlerdeki gibi her can özgür bireydir; ana-baba-evlat, kardeş-bacı, akraba, kadın -erkek ayrımı yoktur. Daha önce demimiz-devranımızı, yani cem erkânlarımızı, hasbihallerimizi uygun ev damları altında yapıyorduk. Dört yıldır ise kurduğumuz zaviyenin cemhanasında, cemevinde daha bir rahat ve huzurlu yapıyoruz. Baksanıza Bahşiş can bu hasbihalde, gözcü baba biraz rahatsız olduğundan gözcülük hizmetini üstlenmiş; (gülerek) sakın kural dışına çıkmayın, gürültü patırtı yapmayınız, elindeki de bizim asamız; o çok serttir! (Şeyh Bahşiş asayı sallayarak şakadan tehdit eder. Şeyh Hasan Ana Sultan'a dönerek.) Sultan'im sizi de söyleyeceklerin olmalı.

ANA SULTAN _; (Ciddi) Bana söz vermeyeceksin diye neredeyse isyan edecektim Pir'im; girişi çok uzattınız. Canlar! Bildiğiniz gibi hasbihal toplantıları gönüllü toplantılardır; katılan canların rahat etmesi, yiyecek ve içeceklerinin sağlanması gönüllü taliplerin lokmalarıyla oluyor ya da her katılan gönülünden ve kolundan ne koparsa getirdiği lokmaları harmanlayıp ortaklaşa yiyor ve nuş ediyoruz. Bu hasbihalimizin tüm lokmasını, rehberin denetimi ve aşçı babanın yönlendirmesi altında üç genç canımız üstlendi eşleriyle birlikte. (Onlar seyirciler arasından ayağa kalkarlar) Lokmaları kabul ocakları aydın ola! Kardeşliği kaim, erkânları daim ola! (Allah Allah! sesleri) Hak Muhammed Ali doğru yolda yoldaş ola, eğri yoldan beri ala! Ali demine , evliya keremine hü diyelim hüü erenler! (Herkes "hüüü!" diye seslenir. Lokmacılar yerlerine otururlar.)

ŞEYH HASAN ONAR _; Erenler, canlar! Ana'nın önüne geçilmez, ama Ana Sultan izin verirse; diğer görgülü canlardan aştan-ocaktan anlayanlar aşçı babaya yardımcı olsun, hizmetine katkıda bulunsunlar. Yine bir destur istiyorum Ana Sultan.

ANA SULTAN _; Destur erenlerden Pir'im, meydan senin!

ŞEYH HASAN ONAR _; Eyvallah Sultan'im! Canlar! Bir-iki konu üzerinde sizleri sizleri bilgilendirmek istiyorum. Ama sürekli ben konuşarak canınızı da sıkmak istemiyorum. Açıktan söylemeseniz de içinizden, "yeter be Onar Dede, yaşlı Pir; hep sen konuşacak değilsin ya, biraz da biz konuşalım, gençlere söz ver!" dediğinizi duyar gibi oluyorum. Önce dört canımızın şehit olduğu Kalonoros/Alaiye kalesinin fethini kısaca anlatayım. Her ne kadar birliğin başında ben bulunduysam da başarısı oğlum Bahşiş'e aittir. Savaşçılarımızı yönlendirmesi ve çarpışma taktikleriyle onun katkısı çok büyüktür. Bunları bütün birlik kabul ettiği için söylüyorum. Malatya emiri Esedüddin Ayaz tarafından Sultan Alâaddin'e takdim edildiğimizde, Sultan büyük tavazü gösterip, Mişar'daki zindan günlerini anımsayarak bizi huzurda ayakta karşıladı. Haydi Bahşiş'im, Ana Sultan'ın dediği gibi konuş meydan senin, dilli başlısın!

ŞEYH BAHŞİŞ _; Can Erenler! Pirimiz, Şeyh Baba'mız alçak gönüllülük gösterip başarıyı bize yüklüyor. Ama gerçekte çarpışmalar sırasında onun verdiği buyrukları biz uyguladık. Onlar isabetli buyruklar olmasaydı hiç kazanabilir miydik? Başarı hepimizin; Onar zaviyesi dervişleri arasından çıkardığımız elli kişilik okçu birliğinin.Şunu da itiraf etmeliyim ki, hiçbirimiz Şeyh Baba'mızın çektiği yayı çekemiyor, attığı okun vurduğu hedefe de ulaşamadık. Şimdi artık adı Alâiye olan Kalanoros Kalesi'nin karşısındaki sıra kayalığın arkasına gizlenmiştik. Birden Kale'nin doğusunda bulunan dar koya donanma ireisinin gemisinin girdiğini gördük. Gemi farkında olmadan tuzağa düşmüştü. Bizden bir ok atımlık uzakta ve neredeyse aynı seviyede bulunan kale burçlarının arkasından anında kaynar katran kazanlarıyla kırk-elli grajuvacı belirdi. Gemi tam önlerinden geçip kale kapısına yaklaşmaya çalışıyordu ki, kazanları devirecekleri sırada Sultan Onar "hücum!" işaret. verdi...

ŞEYH HASAN ONAR _; (Araya girer) Kırk bin kere maşallah! Okçu erlerim kaynar kazan başındaki düşman askerlerini tek tek düşürdüler.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Ve lakin hemen arkasından bir başkası kazanlara el atıyordu. Okçularımız olağanüstü bir çabuklukla onları da deviriyordu ki bir baktık; gemi yanlamasına kayalık kıyıya yaklaşıyordu İşte o

sırada birkaç meraklı canımız gizlendiği yerden kalkıp, geminin nasıl kıyıya doğru yanaşacağını anlamaya çalışırken burçlardan atılan oklarla vuruldular...

1.TALİP _; (*Seyirciler arasından fırlayarak*) Bahşiş baba izinle orasını da ben anlatayım. Hepimiz son atışlarımızı yaptığımızda, gemi çıyanlar gibi yan yan giderek kaynar katran kazanların hedefinden uzaklaşmak üzereydi. İsbet ettiremediğimiz grajuvacı düşman erleri tek tük kazanları boca etmeye başlamıştı.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Ama kaynamış katranlar denize dökülüyordu. Bir mucize yaşıyordu; sanki görünmez bir el bunu yapıyordu. Koca gemi nasıl kendiliğinden hedeften çıkmıştı? Bunun şaşkınlığını yaşıyorduk zihinlerimizde oklarımızı fırlatırken.

1.TALİP _; Bu mucizenin en yakın tanığı olmak bana nasip olmuştu. (*Şeyh hasan Onar hafifçe gülmektedir*) Üçüncü okumu yaya yerleştirirken, bir baktım sağ yanımdaki Pirim Sultan Onar, kemendini sırtlamış hemen önümdeki kaya yarığına atladı. Atlamasıyla birlikte sırtını kayaya verip, bir ucu sol koluna bağlı diğer ucunda çengel bulunan kırk kulaçlık kemendini, “Ya Ali medet!” diye bağırarak gemiye doğru fırlattı. Ne donanma reisi ne de erleri, kale kapısını hedef aldıkları için yukarıdaki tehlikeden habersiz oldukları gibi, geminin orta yerine saplanıp direğe sarılan kemendin de farkına varmamışlardı. Pirim Sulltan Onar var gücüyle gemiyi karaya doğru çekiyordu.

2. TALİP _; (*Öbürü gibi seyircilerin arasından ayağa kalkıp, heyecanla*) Kemendi çekerken ben de görmüştüm. İkimiz birden yaylarımızı atıp aşağıya Pirimizin yanına atladık ve kemendi birlikte çekmeye başladık.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Seyirciye doğru*) Canlarım! Bu güzel taliplerim geldiğinde, neredeyse gücüm kesilmek üzereydi. Üçümüz üç yandan güçlerimiz birleştirerek kemendi çekip kocaman gemiyi kaynamış katran kazanlarının hedefinden uzaklaştırdık. Mucize filan değildi

ŞEYH BAHŞİŞ _; Ben son anda farkına varmıştım olup bitenlerin. Geminin ireisi ve dümencibaşı geminin yan yan gitmesine bir anlam vermeye çalışırken kaynar katranların denize döküldüğünü görmüş ve tehlikeyi kavramış, karşıya baktıklarında olayı anlamışlar. Şeyh Baba’ma el sallayıp okçularına emir vererek burçları ve kapıyı koruyan askerlere ok yağdırmaya başladılar.

2.TALİP _; O anda gemi de ilerlemeye başlamıştı ki, Pir’imin sol koluna bağlı kemendin ucunun anında çözdüm; çünkü kemend sağılmış gidiyordu...

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Araya girer*) Bu güzel, bu akıllı talibim olmasaydı kemendimin peşisıra denize düşecektim! Çünkü, geminin ve içindeki erlerin kızgın katran kazanların hedefi olmaktan kurtulduğunu görünce, sevinçten geminin direğine saplamış olduğum kemendin çengelini unutmuştum...

ŞEYH BAHŞİŞ _; Canlar! Savaşı yöneten Malatya emiri Esedüddin Ayaz herşeyi görmüş Baba’ma; “Şeyh’im, kırk kulaçlık kemendinle donanma ireisinin gemisini kurtamasaydın Kalonoros Kalesi’ni alamazdık. Mutlaka Sultan Padişah’ın huzuruna çıkıp bunu anlatmalıyız” dedi.

ŞEYH HASAN ONAR _; Yeter Bahşiş’im, gerisini anlatmana gerek yoktur. Ben istemiyordum, Sultan’ın huzuruna çıkmayı filan istemiyordum. Beli, saygılı davrandı övgüler söyleyerek iltifat etti, ama zaviyemize arazi bağışlayarak bir vakıfname vermeyi bile çok gördü. Malatya emirine işi havale etti.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Ama Pir Baba’m, sebebini kendisi açıkladı; bizim buralar Sultan’ın değil, Konya Sultanı’nın değil, Esedüddin’in *İkda* toprakları; onun vermesi gerekli değil mi?

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Gülerek*) Bu bir baştan savmaydı, Memalik’in sahibi Sultan’dır bilmez misin? Canlarım! Şimdi de size bir muştulu haber verereyim. Belki bazılarınız biliyordur; Kalonoros Kalesi cenginde kemendimi çözerek, denize düşmemi önleyen kurtarıcı obamıza bir gelin getirdi. Kim biliyor musunuz? Dört yıl önce ulu kiraz aşacını bize bağışlayan ve Büyük Ocak cemhanemizin damını kapatmamızı sağlayan Arapgirli Gülbacı! (*Şakayla*) Bize epeyce eziyet vermedi değil, ama neyise! Kendisine ve çocuklarına, obamıza ‘hoşgeldiniz’ diyor, benim güzel talibimle mutlu bir ömür geçirmesini diliyorum. Çeşm-i ruşen, gözünüz aydın olsun. (*Adı söylendiğinde seyirciler arasında ayağa kalmış olan Gülbacı’ya*) Gülbacı gözcü babanın yanına yanına git ve Dilek Direği’ni kucakla bakalım ellerini birleştirebilecek misin? (*Gülerek*) Günahkâr mısın, değil misin? Anlayalım. O kabul etmezse, biz de etmeyiz ona göre haa!(*Herkes güler*) Bir murat dilemeyi de unutma! (*Gülbacı dediklerini yaparken birden susar ve Şeyh Bahşiş’e doğru bakar. O kendisine doğru yaklaşır bir ferman rulosu veren bir*

kişiyle fısıldaşmaktadır.) Bahşiş'm nedir o? Yeni bir haber mi var? Sultan yeni bir sefer mi çağırıyor bizleri?

ŞEYH BAŞİŞ _; Bir name var, ama yeni bir sefer için değil. Malatya emirinden bir haberci getirdi. Kapıcı onu dışarıda bekletiyor (*Babasına yaklaşıp, saygıyla eğilerek içinde mektup bulunan ruloyu ona sunar*)

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Ruloyu alıp içindekini çıkarır, kâğıda gözetinca yüzü güler,oğluna uzatarak*) Al Bahşiş'im oku da cemaat dinlesin, hepimizi ilgilendiriyor. Dört gözle beklediğimiz, Arapça yazılmış *Zaviye Vakıfnamesi* bu. Bizim dilimize, Türkmenceye çevirerek oku ki herkes anlasın.

ŞEYH BAŞİŞ _; (*Sevinçle alır ve elimizdeki vakıfnamenin Türkçesiyle okur*) Şeri'atın nûru sebebi ile ve şer'-i şerifin ahkâmının nûru sebebi ile ve hadis... beyân edicidir . Âyât-ı izâm-ı ile öyle âyât-ı izâm ki mahlûk ve nezir getirmeden ve hıyânet edenlerin hıyânetinden uludur ve Peygamberimizin hâdisi ile beyan edicidir .Aleyhis-salâtu ve's-sel'âm ve her sabâhda ve ahşâmda din-i İslâmı izhâr edicidir . Peygamberimiz Aleyhis-salâtu ve's-selâmı irsâl sebebi ile mâlum ola ki , tâhkik bu dünyaaldanmışların mekânıdır . Arif-i Rabbâni ve kâmillerin mekânı değildir . . .

ŞEH HASAN ONAR _; Geç Bahşiş'im geç giriş kısmını...Vakıftan, uhdemize verilen araziden bahseden kısımları hepsini değil!

ŞEYH BAŞİŞ _; (*Paragrafları atlayarak okur*) ...İmdi rıza'ullaâhi Te'âlâ vakf eyledim . Muazzez ü mükerrem olan Şeyh Hasan'a " ONER " demek ile ma'rûfdur ... İmdi Mir-i a'zam vakf eyledi ve tecviz eyledi , Şeyh Hasan için kavlen ve fi'len tasarrufu için izn-i şer 'le ve hüsn-i ihtiyar ile cebr ile güc ile değil. Beyân olunan mülklerin cümlesini Şeyh Hasan Oner için hak kıldı ve mülk kıldı ve elinde kıldıve tasarrufu altında kıldı ve bu vakfın cemi'-i yerleri ONER dedikleri köyde vâkidirve bu hudûdun kible cânibi " Uzun tirsek " dedikleri mahaldir .ve şark cânibi " Kuyucak " dedikleri mahaldir .ve şimal cânibi " Tut ağacı " dedikleri mahaldir. "Nahûm" dedikleri mahalle varıncadır ki " Gügeyik'in köki " yanında cem'-i hudûdu ve levâhiki ile zikr olunan hudutların cümleten vakf eylemişimdir ...Ol vakf şer'idir ve salihdir ve hakkına ri'ayet olunmuştur . Kimseye satılmaz ve hibe olunmaz . Ve meşhûr zaviye ev [kafına kayd] olunmuştur . " ONER ZAVİYESİ " demekle meşhurdur.Ve bu tevliyeti ve görüp gözetmesini ve emr-i vakfi tahsil etmesini kıldım . Şeyh Hasan Oner için ve evlât ve evlâd-ı evlâdı için kıldım Şeri'atın nûru sebebi ile ve şer'-i şerifin ahkâmının nûru sebebi ile ve hadis ile beyân edicidir.. . ŞEYH HASAN ONAR _; Yeter bu kadar Bahşiş'm. Sondaki tarihi oku bakalım ne zaman yazılmış bu vakıfname?

ŞEYH BAŞİŞ _; Okuyorum: Tahriren fi ğurre-i şehri Rebiülâhir. Senete ihda ve işrine ve sittimietin

ŞEYH HASAN ONAR _; Haydi bunun Türkçesini ben söylüyeyim: Bir Rebiülâhir altı yüz yirmi bir, yani yirmi gün kadar önce...(22 Nisan 1224 Pazartesi) Birkaç yıldır beklediğimiz ve ikinci bir savaşa çağırılmadan *Vakıfname*'miz sonunda geldi, hepimizin gözü aydın olsun.Artık lokmalar hazır olmalı, aşçı baba etli pilavımızı pişirmiş olsa gerektir. Aşevine geçelim canlar; helâl lokmalarımızı nuş edelim... *Perde*

BÖLÜM III

SAHNE 1

Anlatıcı Şeyh Bahşiş, Şeyh Hasan Onar, 1. Asker, 2. Asker Kopili'nin mağarasının bir köşesi

ANLATICI ŞEYH BAŞIŞ _; Kalonoros Kalesi fethedilip Konya'ya bağlandı, bir yıl içinde Alaiye adıyla önemli bir liman kentine döndürüldü. Sultan Alaâddin Keykûbat ertesi yıl, tam da vakıfnamenin elimize geçtiği sohbet toplantısı gecesi; kendisine karşı bir tahttan indirme tuzağı hazırladıkları iddiasıyla tam 24 emirin kafasını kestirmiş olduğu haberini almıştık. Bunların içinde Seyfettin Ay Aba gibi, kendisini Mişar kalesi zindanından çıkarıp götürerek tahta oturtan emirler de bulunuyordu. Artık tahtını tam anlamıyla sağlama aldığına inanmış, divan ve nizam tanımadan tek karar sahibi tiran/egemen durumundaydı.

Pir Baba'm buna çok üzüldü; o emirlerden birkaçını yakından tanıdığı için korkmadı da değil. Çünkü Mişar kalesi'nde hapisten aralarında geçen konuşmalar ve bazı sırlarından haberli olduğundan kendisini de ortadan kaldırma olasılığı vardı. Bir ara ortadan kaybolup, dünya değiştirdi söylentisi çıkartmayı bile düşündük. O sıralarda çekinerek de olsa Malatya Subaşı Esedüddin Ayaz'a teşekkür ziyaretine gittiğinde, Emir'den duydukları yüreğini berkitmiş, korkusu geçmişti. Şimdi bunu da merak ediyorsunuz, biliyorum. Birkaç cümleyle açıklayayım: Malatya emiri *Vakıfname*'yi Sultan'ın emriyle hazırlamış. Kendisine demiş ki: “Şeyh Hasan Onar'a saygım büyüktür. Zindan yıllarımda beni teselli eden, sıkıntılarımı üzüntülerimi unuttururan onun sohbetleri oldu. Kalonoros Kalesi'nin alınışında elli okçusuyla yarı yarıya payı vardır onun. Kendisine bir vakıf arazisi değil, *ikda* olarak bir kenti verip emir yapmak isterdim . Ona bu lâyıktı, üstelik o hanedan soylu, bir Selçukî! Ne yazık ki yaşlandı; varsın yaptırdığı zaviyesinde demini-devranını, zikirini sürdürsün, insanları irşadetsin!”

Şeyh Baba'mızın korkusu geçmiş, ama Sultan'ını kan dökücülüğü ve zulmüne karşı hıncı bilenmiş. Dönüşte yol boyunca, “dünya sultanlığı sana kalır mı Alâaddin Padişah? Ölümün en yakınının elinden olsun!” diye ilenmiş; İnşallah seni bir daha gözüm görmez” deyip durmuş. Ama Tanrı bu dileğini yerine getirmeyi.

Aradan dört yıl geçmişti. Bir sabah, akşamdan girdiği çile mağarasında bânîni seyre çıkmış Tanrıyla ve tanrı dostlarıyla hasbihaldehyden, şafağın soluk ışıklarında karşısına iki Selçuklu askeri çıktı.

(Şeyh Hasan Onar, mağaranın dibindeki köşesinde post üzerinde edep-erkân durumunda kendinden geçmiş oturmaktadır. Pürsilah iki Selçuklu askeri girer. Önce onu görmezler)

1.ASKER _; Onca yol yürüdük, tepeler aştık, derin vadiler geçtik...

2.ASKER _; Bir tek Allah'ın kuluna rastlamadık.

1.ASKER _; He ya, şu geçtiğimiz vadinin yamacındayken kulağımıza horoz sesleri geldi, umutlandık. Bula bula da bir mağara bulduk...

2.ASKER _; Acaba Alaâddin Padişah'ın diğer yönlere yolladığı gözcüler bir köy veya kent görebildiler mi?

1.ASKER _; *(Postunun üzerinde kendinden geçmiş oturan Şeyh Hasan Onar'ın farkına varır)* Onları bilmem, ama ben birini gördüm. Aha karşımızda oturuyor...

2.ASKER _; *(Ona yaklaşıyor)* Bu bir yaşlı derviş; kendinden geçmiş, ne işimize yarar ki?

1.ASKER _; Heyy Derviş Baba! Biz Alâaddin Padişah'ın gözcüleri; sefere çıkmış askerlerine konaklayacak bir yer arıyoruz.

ŞEYH HASAN ONAR _; *(Trans halinden çıkmış onları dinlemekte)* Hoş geldiniz sefalar getirdiniz. Söyleyin Padişah'ınıza, çeksin askerini gelsin konuğumuz olsun. Hepinizi kondurur-göçürürüm. Mihmanların başım üzerinde yeri vardır. *(İçinden geçenler dışavurulur: “Tanrım dileğimi yerine getirmedi; demek ki yine bizi karşılayacaksınız! Nasıl bilersen öyle yap, alnıma yazmışsan engel olamam ki!)* Haydi ne durursunuz, gidip haber verin çeksin askerini gelsin!

2.ASKER _; *(Dalga geçer)* Baba! Sultan, üç bin atlı üç bin yaya askeriyile Mengücek üzerine sefere çıkmış; hepimizi bu mağarada mı konuk edeceksin? *(Gülerler)*

ŞEYH HASAN ONAR _; *(Biraz sertçe)* Bre askerler! Mağaram dar, ama gönlüm çok geniş; oraya on bin yaya, on bin atlı da olsa sığdırırım! Kent ment de yok buralarda.

1.ASKER _; Derviş Baba, sen bizimle alay mı ediyorsun? Askeriyle, atıyla itiyle Onbinin üzerinde bir kalabalığımız; birkaç gün dinlenmemiz lazım. Bu geniş gönül işi değil; bunca atın, askerinin yemini yiyeceğinin nereden vereceksin?

ŞEYH HASAN ONAR _; *(Kararlı ve ciddi)* Bizim tasımızdan-tenceremizden aş, torbamızdan-çuvalımızdan arpa-saman eksik olmaz. Dünyanın atını askerini yemler, doyururuz! Geldiğiniz yoldan

hemen geri dönün ve Padişah'ınıza Şeyh Hasan Onar Dede'nin selamını getirdik, deyin; çeksın leşkerini, buyursun gelsin! (*Sahne değişir*)

SAHNE 2

Derviş Muhammed şiirinin son dörtlüklerini arka planda (fonda) çalıp söylemektedir.

*Kuru asanın' dikti yerışdi
Asker geldi cümle mahlûk karışdı
Padişahınan da anda görüşdü
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

...

*Bir petekden üç bin ata yem verdi
Arpa akmayınca padişah sordu
Arayıp Arap'ın boynunu vurdu
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

*Arattı Arap'ın boynunu vurdu
Arap vurulduka "nemirem" derdi (nemirem: ölmedim)
Ol Şeyh'e Arap'ı kul diye verdi
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

*Padişahın ögün duman bürüdü
Geri dönüp Şeyh'den helâllik aldı
Dişterik Şeyh Çayırı o andan kaldı
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

Derviş Muhammet'im el aman aman
*Bir dolu içince biz coştuk heman
İnsan Teccal oldu vakitler tamam
İn ziyaret eyle Sultan Onar'ı*

ANLATICI ŞEYH BAHŞİŞ _; 625 yılı (1227) içinde Adıyaman ve Kâhta kalelerini ele geçirmiş olan Sultan Alaâddin Mengüçük Beyliğini ortadan kaldırmaya kafasına koymuştu. Malatya'dan beri cebri yürüyüşle ordusunu, bizim köyün bir saat kadar güneyindeki araziye kadar getirmiş. Askerin yorgunluğu üstüne, bir de önlerini koyu bir sis kaplayınca konaklama zorunluğu doğmuştu. Mağaradan başka bir yeri ve kendisinden başka kimseyi görmemiş olan iki öncü asker, izlerine geri dönerek biraz şaşkın, biraz umutsuz, mağaradaki Derviş Baba'nın davetini Sultan'a sundular. Alâaddın Padişah'ın bu daveti sevinçle karşılayıp, orduyu o yöne yönlendirmesine daha fazla şaşırılmışlardı.

Üç bin atlı üç bin yaya askeriyle Onar Zaviyesinin önündeki koca meydanı dolduran Padişah, ulu kiraz ağacının gövdesi ve dallarıyla damını örttüğü tapınma yerimiz Cemhaneyi merak ederek orada oturdu. Hem de dilek direğinin dibinde. Çünkü Sultan Padişah'ın içinden tuttuğu dilek, dünyayı egemenliği altına alıp keyfince yönatmektir! Bu dileğini kutsal direk aracılığıyla Tanrı'ya ulaştırmak istiyordu. Hele direği kucaklayıp, ellerini birbirine kenetleyerek direği üstten, dibine kadar indirdiğinde muradının gerçekleşeceğine inanması, onu nasıl da mutlu etmişti!

Şeyh Hasan Onar babamızın, dıştan gülümserken içi kan ağlıyordu. Dünyayı baskıyla, zorbalıkla yönetmeyi dileyen bir Padişah'la karşıkarşıya olması ve onun söylediklerini onaylamak zorunda kalmasından içten içe kahroluyordu. Padişah'ın onca askerini, atını-itini iki gün boyunca besledik,

yemleyip doyurduk. Böylece yıllardır anbarlarda biriktirilen tahıl, peteklerdeki un neredeyse bitmek üzereydi. Öyle ki, askerler dahil obası, talipleri Padişah'ın onca askerini, atlarını doyurması kondurup göçürmesine akıl erdiremeyip, Şeyh'in keramet gücüne yordular. Padişah ikinci günün sonunda, ertesi gün erkenden gideceklerini söylerken, bir haber geldi..

(*Şeyh Hasan Onar Kara Direk'in, Padişah Dilek Direği'nin dibinde oturmaktadır. İçeriye Serleşker/Askeri komutan girer*)

SERLEŞKER _; (*Padişah'ın önünde eğilerek*) Sultan'ım, bir durummu arzetmek istiyorum.

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Hafif alaycı*) Serleşker, burada ben değil, (*Şeyh Hasan'ı göstererek*) o Sultan'dır! Ona arzetmelisin.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*İnce alayın farkındadır*) Padişah'ım, siz yeryüzünün sultanısınız, biz gönüller sultanıyız! Gönülleri incenen, gücenenler bize başvurur, halini ahvalini arzeder. Dünya ahvali Sultan Alâaddin'i ilgilendirir.

ALÂADDİN PADİŞAH _; Eyvallah gönüller sultanı, Sultan Onar! Konuş Serleşker!

SERLEŞKER _; Yüce Sultan'ım, Zaviye'nin tavlasyndaki kovandan arpa akıyordu, birdenbire durdu; atların üçte biri aç kalacak!

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Biraz alaycı*) Serleşkerim, belki anbardaki arpa bitmiştir. Bir köy zaviyesinin arpası Padişah ordusunun atlarına yeter mi?

ŞEYH HASAN ONAR _; Bizim arpamıza, samanımıza dua sinmiştir; kolay kolay bitmez Sultan'ım. Mutlaka helala haram katan olmuştur.

ALÂADDİN PADİŞAH _; Nasıl yani Sultan Onar?

ŞEYH HASAN ONAR _; Dün size söylemiştim; her askerinize her öğün bir tabak aş ve her atınıza her gün bir torba arpa, bir çuval saman alınacak. Ne eksik ne de fazla olacak! Hakkından fazla ya da noksan alındığında helal lokma harama dönüşür. O zaman arpa durur, tencereden yemek biter. Zaviyemize haram ve hile girmez. Kimse hakkından fazlasına el uzatmaz; yem yiyecek eşit bölüşülür.

ALÂADDİN PADİŞAH _; Yani çifte torban tutan mı var? Ama daha önce söylememiştin Sultan Onar; birisi hakkından az aldığına niye arpa durur veya aş biter?

ŞEYH HASAN ONAR _; Çünkü işin içinde hile hurda vardır, rüşvet veya tehdit vardır. Sultanım şimdi ise, çifte torba tutan var askeriniz içinde.

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Öfkeli*) Serleşkeer! Başkomutan! Git hemen torbasını en son dolduran askeri buldurup huzuruma getirin!

SERLEŞKER _; (*Sakin*) Kendisi dışarıda bekliyor Sultan'ım. Zaten kendisi gelip haber verdi torbasını doldururken arpanın durduğunu.

ALÂADDİN PADİŞAH _; Hemen içeri alın.

ŞEYH HASAN ONAR _; İşte kapıcımız getiriyor. (*Serleşker geri çekilerek ayakta bekler. Asker içeri girer, Padişah'ın önünde eğilir. Yüzünde herhangi bir suçluluk belirtisi yoktur, güvenli görüntü verir*)

ALÂADDİN PADİŞAH _; Söyle asker, arpanın akması nasıl durdu? (*o yanıt vermeden, dikkatle yüzüne bakarak*) Sen Arap askerine benziyorsun, neredensin?

ARAP ASKER _; Beli Padişah'ım, Halepliyim. Babam Arap, anam Türkmen Padişah'ım. Tam torbamı tavladaki anbarın ağzına tuttum tutmadım, birazcık arpa döküldü ve birden kesildi.

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Onu şaşırtıp, doğruyu söyletmeyi dener*) Yani ikinci torbanı anbarın ağzına tuttu birden kesildi öyle mi?

ARAP ASKER _; Doğru padişah'ım, ama ikinci torbam değildi...

ALÂADDİN PADİŞAH _; Yalan söyleme, yoksa üçüncü torban mıydı?

ARAP ASKER _; (*Kendinden emin*) Hayır Padişah'ım, zaten sizin buyruğunuz vardı; hergün bir torba arpa alınacaktı ya...

ŞEYH HASAN ONAR _; Ama sen Sultan'ın bu buyruğuna uymadın; ikinci torbayı dolduruyordun.

ARAP ASKER _; Hayır Padişah'ım, tek torbam vardı onu doldururken birden kesildi. İsterseniz içinde üç-beş avuç arpa bulunan torbayı dışarıdan getirip göstereyim.

ALÂADDİN PADİŞAH _; Asker yalan söylediğin ispat edilirse, hemen şuracıkta ipinin çekileceğini biliyorsun değil mi?

ARAP ASKER _; (*İsrarcı ve korkusuz*) Beli Padişah'ım; boynum kıldan incedir. (*İnandığı anlaşılın Padişah Şeyh Hasan'a doğru bakar*)

ŞEYH HASAN ONAR _; Bak asker, Alâaddin Padişah'ın dibinde oturduğu direk hem murat verir, hem de doğruları yalancılardan ayırır. Padişah'ım arkanızdaki sizin dilek dilediğiniz direği asker de kucaklasın. Eğer ellerini birbirine değdirebilirse sizin yaptığımız gibi, doğru söylüyor demektir. Yapamazsa yalan söylediği anlaşılacak. (*Padişah'ın işaretiyle Arap asker, biraz şaşkın, ama güvenli biçimde direği arkadan kucaklar. Alâaddin Padişah dahil hepsi ayakta askeri izler. Arap asker üç girişimde bulunursa da parmaklarını birbirine kavuşturamaz.*)

ARAP ASKER _; (*Şaşkınlığı artmış, ama neden bulmaya çalışır*) Yüce Padişah'ım bu direk çok kalın, kollarım yetişmiyor ki...

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Biraz şaşırılmış ve şaşkın*) Demek öyle ha? (*Askerden daha kısa boylu ve zayıf olan Serleşker'e*) Sen dene bakalım Serleşker'im, görelim direk gerçekten çok mu kalınmış! (*Askeri komutan, askerin şaşkın ve korkulu bakışları arasında rahatça kucakladıyıp ellerini birbirine kavuşturur. Padişah çok öfkelenmiştir, bağırır*) Sen dünya padişahı ile gönüller sultanının huzurunda yalan söylemeye nasıl cesaret edersin? Canından kormuyor musun bre asker?

ARAP ASKER _; (*Hâlâ ısrarcı*) Yüce Padişah'ım, acaba bir kuru direğe mi, yoksa savaşlarda yararlık gösterip madalyalar almış sadık bir kuluna mı inanacaktır? Başka bir torba yoktur, eğer varsa bulunup huzura getirilsin. O zaman kendi ipimi kendim çekeceğim.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Oradakilerin şaşkın bakışları arasında dizleri üzerine gelip gözlerini kapatır ve titremeye başlar, transa geçmiştir. Titremenin doruk noktasında birden durur, kafasının yavaş yavaş kaldırıp gözlerini açar.*) Bre akli beş karış yukarı asker! Senin korkusuzca yalanında ısrarın başına neler geticeğini hiç mi düşünmedin? Bir bakan gözler bir de yakını-uzacı, açığı gizliyi gören gözler vardır. Can gözüyle alemi seyredenlere gizli olmaz, herşey ayan-beyan olur! En yakınımından bile kimsenin yanında asla yapmadığım ruhsal seyre çıkarattın beni. Ruhum tekrar uzun zaman geri gelmeyebilirdi. Torbayı nereye sakladığımı gördüm senin. (*Askerin rengi değişmiştir.*)

ALÂADDİN PADİŞAH _; Nereye saklamış Sultan Onar? Serleşker hemen gidip getirsin.

ŞEYH HASAN ONAR _; Arkasında bekleyenlerin bile farkedemediği bir çabuklukla, gözle kaş arasında doldurduğu torbayı yanındaki saman çuvalının içine koyup, öbür torbayı doldurmak istedi. Arpa dolu torba şu anda üstüne saman doldurduğu çuvalın içinde durmaktadır. Çuval da askerin mangasının kaldığı çadırda yatağına yakın bir yerde duruyor.

SERLEŞKER _; Padişah'ım bu çadır, komutanlık çadırının tam yanbaşı, gidip getireyim.

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Çok öfkeli*) Önce şu melun yalancının ellerini-kollarını bağlayıp şu taşın üstüne oturtun, onu burada asacağım. (*Asker, elleri kolları başlanırken hâlâ güven ve aldırmaçlık içindedir*)

ŞEYH HASAN ONAR _; Padişah'ım o işi burada yapmayınız. Burası bizim kutsal yerimiz, ibadet hanemiz. Burada can alınmaz, cana can katılır. Buraya ölü giren diri çıkar!

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Öfkesi tepesinde*) Erenler ben dünya padişahıyım. Tanrı dünyayı yönetme erkini bana bağışlamış. Dünyanın her karış toprağını maliki benim. Buyruğumu yerine getirmeyen bu melun kişi burada asılacak diyorsam, burada asılacaktır. Haydi serleşker ne bekliyorsun git getir çuvalı?

ŞEYH HASAN ONAR _; Sakin ol Padişah'ım; doğru dur, dost gönlünü incitme! Öfkelenme ve komutanı da gönderme çuval geliyor. Bu gözler onu görüyor. Bu asker çuvalı kendi yatağının yanına değil, kendi yatağına yakın bir erin yatağının başına koymuştu. O da sırtlayıp getirdi az önce Tekkenin kapıcısına teslim etti. O da buraya getiriyor, aha geldi. (*Çuvalı kapıcı Şeyh Hasan Onar'ın önüne koyar. O da elini sokup samanın içinden arpa torbasını çıkarır.*)

ARAP ASKER _; (*Umutsuz, belli belirsiz*) İşte şimdi mahvoldum, yağlı urgana hazırlan Arap uşağı!

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Öfkesi dinmemiştir*) Serleşker! Buraya darağacı dikmeye gerek yoktur; takarsın yağlı urganı boynuna öbür ucunu da tavandaki kalın bir ağaca geçirip çekersin olur biter! Padişah'ımın buyruğunu yerine getirmemenin, yalan söylemenin cezasını canıyla ödesin canı cehenneme gitsin! Buyruklarına karşı çıkmayı kafasından geçirenlere de ders olsun. Koş urganı getir, ayrıca söyle tellalcıbaşına orduya duyursun, sonra leşini önlerine atarsın!

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Celallenmiş, sesini hafif yükselterek*) Sultan Padişah! Önce de söyledim; burada can alınmaz, canlara can katılır. Buraya ölü giren dirir çıkar. Bu kişi bana verin; ben onun hakkından irfanla gelirim. Bu cinayeti bizim kutsal evimizde işlemenize Hak kail olmaz! Bu Arap uşağı ipe çekseniz de ölmez...

ALÂADDİN PADİŞAH _; (*Sözünü keser, yüksek sesle*) Yeter Sultan Onar, önüme geçme. Sen gönülller padişahısın, öyle kal. Ama benim gönlümü yumuşatamazsın. Ben senin de padişahınım. Buyruğum yerine getirilecektir. (*Serleşker elinde ip cellatla birlikte içeri girer*) Takın boynuna yağlı urganı, asın şu melunu. (*Cellat tavana ipi bağlayıp, öbür ucunu Arap askerin boynuna takıp, altındaki taşı devirerek onu havada sallandırır.*)

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Sakindir*) Ey dünya Padişah'ı, her emrin yerine gelir sanıyorsun! Ver şu Arap'ı bana; onu irşad edeyim, talibim olsun. O ölmedi (*Bu ısrar karşısında oradakileri bir ürperti sarar, korkulu bir merakla onlara bakarken*) Ey Arap uşağı asker! Ölüp ölmediğini göster şu dünya padişahına!

ARAP ASKER _; Nemirem nemirem, ölmedim sağım Erenler Sultanı; yaşıyorum, göklerde uçuyorum..(*Alâaddin Padişah ve diğerleri şaşkın, korkulu ve başları önünde sessiz beklerken sahne değişir*)

SAHNE 3

Şeyh Hasan Onar, Ana Sultan, Şeyh Bahşiş Büyük Ocak Cemevi'nin kapısı önündedir. Daha sonra 2.Talip.

ANA SULTAN _; (*Oğlunun yardımıyla güçlkle oturduğu yerden kalkar*)Yaşlandık artık yaşlandık Piro! Ben içeri gidiyorum; Karadirek'in dibini süpürüp, sergileri düzeltiyim. Yarın Cuma akşamı görgü olacak! ŞEYH BAŞŞİŞ _; Otur yerine anacığım, otur. Orayı temizleyip düzeltmek senin işin değil, otur yerine. Karadirek'in altının süpürmek, Cem damını hazırlamak hizmet sahiplerinin işi Ana Sultan

ŞEYH HASAN ONAR _; Otur Ana Sultan otur; diyeceklerim de var üçümüz biraradayken. (*Ana Sultan oturur*) O dediğine katılıyorum; artık yaşlandık, öbür dünyadan bize el ediyorlar. Benden sonra posta oturması için Bahşiş'min bazı sınamalardan geçip, mertebeler aşması gerek ki, *dai* olarak gidip bir yerde talipler edinerek dergâhını kursun!

ANA SULTAN _; Oğlum, Bahşiş'im o kadar çok sınamalar ve denemelerden yüzünün akıyla çıktı ki, sen ne diyorsun? Kendi adına yaptırdığı meydanevinde yapılan cemleri de o yönetiyor; talip ikrarı alıyor, musahip hutbesi okuyor. Hatta senin bir türlü öğrenip beceremediğin üç telli sazı da dillendiriyor; kırk bin kere maşallah, sesi de çok güzel! Rüzgâr gibi de semah dönüyor!

ŞEYH BAŞŞİŞ _; (*Babasından önce davranır*) Ana Sultan, evladın olduğum için o kadar övme beni! Ben kendimi biliyorum, daha çok eksiklerin noksanlarım var. Kâmilleşmek kolay değil! Eğer Şeyh babam izin verirse, düşündüklerimi söze dökmek istiyorum.

ŞEYH HASAN ONAR _; Dilli başlısın oğul, konuş!

ŞEYH BAŞŞİŞ _; Benim gönlüm, emmim Şeyh Ahmet'in çevresine, yani ilk yerleştiğimiz bölgeye geri dönmek var. Ama bu arzum, o çevreyi Onar'a tercih ettiğimden değil.

ANA SULTAN _; (*Biraz şaşkın, sözünü keser*) Ben anlamadım, ya ne için Bahşiş'im? Fırat boyları buradan daha verimli olduğu için mi? Ne yani yazları Fırat kıyısının kum fırtınalarını mı özledin?

ŞEYH BAŞŞİŞ _; Yok ana olur mu öyle şey? Kumlu rüzgârlar özlenir ni? Tersine hiç sevmediğim bir havaydı o! Babam biliyor, oradaki toplumun düzeltilmesi gerek; sınırlı bilgisi olan emmim yaşlandı – maşallah babam, ondan beş-alt yaş büyük olduğu halde ondan çok daha dinç-, emmim oğulları da parapul ve çift-çubuk peşindeler. Yolumuz, inancımız ihmal ediliyor, neredeyse unutulmak üzere!...

ŞEYH HASAN ONAR _; Doğru dersin de Bahşiş'im. Orayı derleyip toparlaman için ve boyumuzun, oymağımızın oradaki kollarına yolu-yordamı öğretip yürütmen konusunda henüz bir tanrısal buyruk almadım çıktığım bâtını seyirlerde. Ama, bana açık açık söylenen şu: “ Bahşiş, seni her alanda aşmış olmalı Onar Dede!”

ŞEYH BAŞŞİŞ _; (*Şaşkın*) Bu mümkün değil Şeyh babam? Ben nasıl seni aşabilirim?

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Gülerek*) Öyle deme oğul, birçok konularda sen benden çok ilerisin! Benden senin için üç sınağa daha istedi erenler. Öngörün benden ileri, gönül gözün benden daha iyi görmeli ki, seni serbest bırakayım Bahşiş'im!

ANA SULTAN _; (*Ansızın sözü değiştirir*) Onar Dede, Piro bak hele bak! Nişangâh'ın bayırdan aşağı bir inek geliyor. Daha akşama çok var, sığırdan kaçmış olmalı.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*transa girerek uzaklara bakarak*) Sığırdan kaçıp eve doğru koşan inek hamile. Yakında doğuracak, ağır sancı çekiyor.

ŞEYH BAHSİŞ _; (*aynı ortama girmiş, gözleri bir noktaya bakarak*) İnek ahırında doğum yapmak için acele ediyor.

ŞEYH HASAN ONAR _; İneğin karnında bir erkek dana var, alını başşık, yani alnının ortasında avucum kadar beyazlık var...

ŞEYH BAHSİŞ _; İnek Gülbacı'nın; karnındaki dana erkek değil, dişi...

ANA SULTAN _; (*Babayla oğulun böyle gözleri bir noktada konuşmalarını merak ve şaşkınlık izlerken*) Gidip Gülbacı'nın evine haber vereyim, hem de ineğin doğumuna yardım edeyim. (*Kalkıp çıkar*)

ŞEYH BAHSİŞ _; Şeyh babam, ben dananın alnında başşık görmüyorum. Senin gördüğün beyazlık dananın kuyruğu...

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Sözünü keser*) Hayır Bahşiş'im, onun açıkça görüyorum; beyazlık tam alnının çatında dananın.

ŞEYH BAHSİŞ _; Baba senin gördüğün o beyazlık dişi dananın kuyruğunun ucu; dolanıp alnının ortasına gelmiş.

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Silkinip kendine gelir*) Ana Sultan birazdan ineği doğurtup gelince, bize bildirir hangimizin doğru gördüğünü. Senin gördüklerin kusursuz olursa birinci sınavı geçtin demektir Bahşiş'im.

ANA SULTAN _; (*Suluk soluğa girer*) Gülbacı'nın ineği tombul bir dişi dana doğurdu. Dananın kuyruğunun ucu da avucum büyüklüğünde pambuk gibi apak...

ŞEYH HASAN ONAR _; (*Gözleri parlamış, yüzü gülen Bahşiş'e sarılıp alnından öper, o da babasının elini*) Ana Sultan gözümüz aydın, güzel oğlumuz birinci sınamayı başarıyla geçti. Benim can gözüyle göremediklerimin tamamını gördü; yani senin ineği doğurarak gördüklerini Bahşiş'im, ta uzaktan ana karnında aynıysa gördüp söyledi. Oğlumuzun gönül gözü benimkinden daha açık ve parlak. (*Anasıyla birlikte bir daha sarılıp öperler. O da ana-babasının ellerine niyaz eder. Tam o sırada Gülbacı'nın kocası 2.Talip girer*) Benim kurtarıcım güzel talibim, gözün aydın ineğin doğurdu; sağlıklı bir dişi danası oldu. İlk ağız südünden bize de tattırır umarım.

2. TALİP _; (*Herşeyden habersiz, biraz şaşkın*) Sağolasın Pir'im, ağız südü canına kurban olsun lafı mı olur? Zaten Gülbacı ilk ağız südünü size ayıracağını söyledi. (*Şeyh Hasan Onar gülerken*) Pir'im, ben asıl başka bir haberi vermek için buraya gelmiştim. Malatya'dan yeni geldim, eve şöyle bir uğrayıp, ayağımın tozuyla buraya koştum.

ŞEYH HASAN ONAR _; Çok önemli olmalı, nedir haberin?

2.TALİP _; Malatya'da öğrendim; üç hafta önce Sultan Alâaddin Konya'daki sarayında bir büyük şölende zehirlenerek öldürülmüş.

ŞEYH BAHSİŞ _; Mutlaka yakınlarından biri yapmıştır, çünkü Şeyh babamın ağır bedduasını almıştı.

2.TALİP _; Doğru, hem de en yakını; oğlu Gıyaseddin Keyhusrev, çok sevdiği keklik kebabına zehir koydurarak öldürtmüş.

ŞEYH HASAN ONAR _; Fetihten, savaştan, kafa kestirmekten başka birşey düşünmüyordu. Sonu böyle olacağı belliydi. Doğru Bahşiş'im son zamanlarda ona çok ilendim. Onunla birlikte emirleri de katledilmiştir...

2.TALİP _; Veziri Saadettin Kopek'le işbirliği yaparak o ziyafette pek çok emiri öldürtmüş. Malatya emiri Esedüddin Ayaz da kayıplar arasında.

ŞEYH BAŞIŞ _; Yeni Sultan II.Gıyaseddin Keyhusrev tam anlamıyla bir bâtni Alevi düşmanı ve çok acımasız zalim biridir.

ŞEYH HASAN ONAR _; Bu oğlan açık düşman , baba Alâaddin Keykubat ise ikiyüzlüydü; biz bâtni-Alevi Türkmenleri, şeyhleri, dedeleri, babaları seviyormuş gibi davranarak, istediği gibi kullandı.

ŞEYH BAŞIŞ _; On yıl önce ordusuyla buradan geçerek elimizde avucumuzdakileri tüketti, hâlâ belimizi doğrultamadık...

ANA SULTAN _; (*Konuyu değiştirir, Gülbacı'nın kocasına*) Ama Dişterik arazisini de o bize bağısladı, vakıf arazisini genişletti. Her neyse, can talibim biliyor musun? Bahşiş'im öyle bir keramet gösterdi ki bugün, babasını bile şaşırttı, çünkü onu aşmıştı.

2.TALİP _; Nasıl bir keramet gösterdi Ana Sultan?

ANA SULTAN _; Sizin inek Nişangâh'tan aşağı inerken, karnındaki dişi danayı ve alnına gelmiş kuyruğunun ucundaki beyazlığı bile gördü can gözüyle. Doğru gördüklerinin tanığı da benim.. (*Baba oğul gülümserken, 2.Talip şaşkın şaşkın her birine ayrı ayrı bakar ve sahne değişir*)

SAHNE 4

Sahnenin sol üst köşesinde yanyana iki bez üzerinde taş yığınının oluşturulmuş gibi duran siyah-beyaz topçağıl tablosu. Şeyh Bahşiş çiftçi kılığında elinde üvendiresi, öünde bir çift öküzle sağ üst köşeden girer. Önden dolaşarak sol üst köşedeki topçağılın önünden geçecektir. Siyah ve sarı renkli örtü altında boynuzlu maskeleriyle iki oyuncu el ve ayakları üzerinde yürüyerek öküzleri oynar. Şeyh Bahşiş bâtni alemde öküzerle konuşur.

ŞEYH BAŞIŞ _; Gitmeliyim buralardan, halkıma hizmet etmeye, insanları irşadetmeye gitmeliyim. Birinci sınamadan sonra Şeyh babam altı aydır ağzına taş almış sanki, tek söz etmiyor bu konuda. Ohaa Sarı, söylesene ikinci ve üçüncü sınamaları niye yapmadı?

SARI ÖKÜZ _; Ben bilmem Bahşiş Baba, kara öküze sor; o çok görmüş geçirmiş, benden çok daha deneyimli.

ŞEYH BAŞIŞ _; Peki sen söyle kara öküz. Sen babamı daha iyi tanıyorsun, onunla çok söylemiş, sohbet etmiş olmalısın. Yoksa benim diğer sınamalara henüz hazır olmadığımı mı düşünüyor?

KARA ÖKÜZ _; Şeyh Bahşiş, Baba Bahşiş! Herşeyin bir zamanı vardır. Günü saati gelmeden ot bitmez, keklük ötmez; kuş uçmaz, ağaç çiçek açmaz! Onar Dede, hiç beklemediğin bir anda sana sınak salar. Sen hazır ol babam!

SARI ÖKÜZ _; (*Araya girer*) Onar Dede üç gün önce bizim ahıra uğradı. Hani bir delilik etmiş, hat başından dönerken boynumu sallayıp samıyı kırarak eve kaçmıştım ya, işte o gün. Başımı okşayarak çoluğu boynuma takıp tavlaya bağladı. Ben geçen yıl geldiğim evde çok sopa yediğim için, beni cezalandırmasını bekledim. O bunu anlamış gibi yüzüme tatlı tatlı bakarak gülümsedi, gözlerimden öptü.Sonra...

ŞEYH BAŞIŞ _; Sonra sana neler söyledi Sarı?

SARI ÖKÜZ _; Sonra önüme doğranmış otlar saman koydu ve geçti karşıma dedi ki:

ŞEYH BAŞIŞ _; Ne dedi, ne dedi?

KARA ÖKÜZ _; (*Onu uyarır*) Sarı! Sakın yalan söylemeleyesin.Yeni sahiplerin tekin değildir, eski sahiplerine hiç benzemez, bunlar evliya; bir ilendilermi dört ayağın havaya gelir.

ŞEYH BAŞIŞ _; Korkutma Sarı'yı Arap, yalan niye söylesin.

SARI ÖKÜZ _; Ben nasıl yalan söylerim Onar Dede'nin, Bahşiş Baba'nın karşısında? Gözlerime bakınca kıllarım diken diken olup derime batıyor.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Bırakın aranızda tartışmayı, konuşmayı öküzler. Benim sorumu yanıtla; babam sana neler söyledi Sarı?

SARI ÖKÜZ _; “Sarı kıllı Sarı öküzüm, dedi; neye kızdın, neye darıldın da samıyı kırıp kaçtın? Bahşiş'im seni mi dövdü? Sana çirkin sözler mi söyledi? Böyle bir şey yaptıysa söyle bana, onu cezalandırayım! Biliyorum ki, o böyle şeyler yapmaz. Laf aramızda; Bahşiş'im insan-ı Kâmil mertebesine ulaştı, beni her alanda geride bıraktı. Bunu insanlara söyleyemem, ama sana söyleyebilirim. Siz ağızsız-dilsizsiniz insanları yanında, dedikodunuz olmaz. Bahşiş senin gözlerine baksa içini okur, okumuştur da..Samıyı kırıp kaçacağına, bir derdin varsa ona söyleseydin. Onun gönül gözü sonsuza dek açıktır; uzağı, yakını, duvarların ve dağların ardını bile görür. Taşlarla, ağaçlarla hayvanlarla da konuşur halleşir. Can gözüyle gören ‘gözlüye gizli olmaz’. Bahşiş'im doğru gezer, dost gönlünü incitmez.”

ŞEYH BAHŞİŞ _; Demek sana bunları söyledi?

SARI ÖKÜZ _; He ya, daha neler neler konuştu. Ben de yaptığım delilikten dolayı yerin dibine geçtim. Boyunduruk samısını kırıp kaçmam bir gençlik çılgınlığıydı aslında...

KARA ÖKÜZ _; Dert etme Sarı, arkadaşım. Ben de gençliğimde çok samılar kırdım. O, bize eziyet veren çiftçilere direnişimiz, isyanımızdır.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Demek öyle ha? Ah bu acımasız insanlar! Siz öküzlere eziyet veriyor, dövüyor, zulmediyorlar. Sizleri ağızsız-dilsiz, derdini anlatamayan zavallı varlıklar görüp, yapmadıklarını bırakmıyorlar değil mi?

KARA ÖKÜZ _; Onun için biz de samı kırıp işini aksatarak öç alıyoruz.

SARI ÖKÜZ _; Hem de biraz dinlenmiş oluyoruz. Bu arada yakalanırsak üzerimizde üvendireler, sopalar kırılıyor; yediğimiz sopa, işkenceler yanımıza kalıyor...

ŞEYH BAHŞİŞ _; Peki, benden de bir şikâyetiniz var mı? Size hiç eziyet ettim mi? Bir kötü söz söyledim mi?

İKİSİ BİRDEN _; Hayır, biz senden de Onar Dede'den razıyız. Tanrı bütün öküzlere sizin gibi sahipler bağışlasın.

SARI ÖKÜZ _; Benim yaptığım bir deneme ve sınamaydı ama hataydı. Bir kendini göstermeyi genç öküzler arasında. Bir daha yapmam özür dilerim. Hele Şeyh babanızın benimle konuşmasından sonra...

ŞEYH BAHŞİŞ _; “Daha neler neler konuştu” demiştin. Benim için başka neler söyledi?

KARA ÖKÜZ _; Sarı, müzevirlik yapma! Lâf gezdirmek öküzlüğe yakışmaz. O, kötü huylu insanların işidir.

SARI ÖKÜZ _; Aleyhte söylenen kötü sözleri taşımak müzevirliktir. Onar Dede oğlunun aleyhinde hiç kötü bir şey söyler mi? Dede, Bahşiş Baba'yı öyle çok seviyor ki, buraları hemen terketmemesi için sınamalarda bile ağır davrandığını söyledi.

ŞEYH BAHŞİŞ _; (Güler) Demekki Şeyh babam, onun için altı aydır ağzına taş almış konuşmuyor bu konuda. Buraları hiç gelmemek üzere terketmem asla mümkün değil. Gittiğim yerlerde çözemediğim müşkülleri kime danışacağım? Elbette ki, mürşidim olan Şeyh babama. Eminim ki sık sık gelip gideceğim Onar eline. Bana çok güvendiği için bunu aklından uzak tutuyor belli ki..(Tam Topçağıl panosunun önüne yaklaşmışlardır. Bir yılan hıştırtısı duyulur, öküzler anında iki yana çekilir. Uzunca (uzaktan kumandalı oyuncak) bir yılan kafasını kaldırmış Şeyh Bahşiş'e doğru süzülür. Şeyh Bahşiş kıpırdamadan gözleri yılan üzerinde sabitlenmiş durur ve ağzından şu dizeler dökülür)

“Sakın sen atam olmayasın
Yılan donuna girmeyesin
Ben bir taşa eğilince
Sen çağıla dolmayasın”

(Şeyh Bahşiş taşa eğilme hareketi yapar, yılan kafasını çevirip süzülerek Topçağıl panosunun altına girer ve hemen arkasından iki parçalı bez panonun arasından Şeyh Hasan Onar çıkar . Öküzler öküzce oturmuş onları seyreder)

ŞEYH HASAN ONAR _; *(Gözle kaş arasında oğlunun elini öper engel olmasına aldırmadan. Sonra sarılıp yüzlerinden öperken oğlu da elini öper. Biryandan konuşmaktadır)* Oğlum Bahşiş'im, artık ben de sana Şeyh Bahşiş diye sesleneceğim. Sen bir ulu Şeyhsin, bir insan-ı kâmilisin. Baba'nın ulaştığı don değiştirme, yılan donuna girme kerametini çözdün. Yılanın atan olduğunu gördün gönül gözünle.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Sarı öküzle hasbihaldehydik, seni konuşuyorduk. Öküzler birden kenara çekildiler ve yılanı gördüm. Kalıbımdan bir ter boşandı. Ben zaten kalıbımın dışında bânîni seyirdeydim; yukarıdan alemi seyrederken senin yerde süründüğünü gördüm. Ruhum kafesine geri döndüğünde o dizeler ağzımdan döküldü. Bana sen ilk kez Şeyh Bahşiş dedin baba farkında mısın?

ŞEYH HASAN ONAR _; Çünkü sen Şeyhlik makamını elde etmiş durumdasın. Bugüne dek isminin önündeki Şeyh sadece bir lakaptı sana takılmış. Sen atanın bu yaşta ancak ulaştığı ve hiçbir kimsenin bilmediği don değiştirme makamının sırrına erdin, yılan donunda beni tanıdın.

ŞEYH BAHŞİŞ _; *(Güler)* Ben bu sırrın yabancısı değilim, çoktandır biliyordum. Bana Şeyh lakabını Şeyh olan babamın oğlu olduğum için ta çocukluğumda vermişlerdi. Hatırlar mısın geçen yıl, çaydan öte geçede içecek suyu kıt bir köyde bir koca yılanı kovalama olayı olmuştu.

ŞEYH HASAN ONAR _; He ya hatırlıyorum; köylüler sokakta dolaşan koca bir yılan görmüş, sopayı, kazmayı ve küreği kapam peşine düşmüşler öldürmek için...

ŞEYH BAHŞİŞ _; *(O sürdürür anlatmayı)* Zavallı hayvan ellerinden zor kurtulmuş bir duvarın altına girerek...

ŞEYH HASAN ONAR _; Tam duvarın deliğine girecekken, geri dönüp “amma ecuze köylülersiniz” demiş. Duvarın deliğine girer girmez oradan bel kalınlığı su çıkmış. Susuzluktan kırılan köylüler sevinip düğün bayram etmişler. Ne büyük bir veliymiş o; kendisine kötülük edenlere iyilik etmiş, onların susuzluktan kurtarmış ve yüzlerini güldürmüştü. Onun gibi yüce gayb erenlerinin yüzü suyu hürmetine dünya yıkılıp viraneye dönmüyor. *(Birden)* Şeyh Bahşiş, oğul yoksa sen o yılanın ben olduğumu mu sanıyordun? Onun için mi “ben, senin sırrının yabancısı değilim” dedin? O ben değildim oğul aah, değildim. Yanılıyorsun.

ŞEYH BAHŞİŞ _; Biliyorum sen olmadığını Şeyh babam, çünkü o yılan bendim...

ŞEYH HASAN ONAR _; *(Şaşkın, kekeleyerek)* Se se sen miydin? *(Birden oğlunun ayaklarına kapanır)*

ŞEYH BAHŞİŞ _; *(Engel olur)* Ne yapıyorsun baba, kalk!

ŞEYH HASAN ONAR _; Olayı duyduğumda çok etkilenmiş, seyrimde karşılaştığım ermişlere sormuştum kimse söylemedi kim olduğunu. Sadece “zamanı geldiğinde öğrenirsin” dediler.

Bahşiş'im, ulu Şeyh Bahşiş! Güzel oğlum, iki baş bir kazanda kaynamaz; var git istediğin yerde kur dergâhını, talip kazan onları irşad et!

ŞEYH BAHŞİŞ _; Ya üçüncü sınaama? Onu da geçmeliyim ki, kendime tam güvenim gelsin...

ŞEYH HASAN ONAR _; O sınaama topluluğun önünde bir güç gösterisi biçiminde olacak. Bilgi-marifet, irfan ve gönül gücünü gösterdin. ‘Gözlüye gizli yoktur’ kuralını benim çok çok

üstümden aştın. Bir de kol gücünü oymağımızın insanlarına göstermelisin ki önünde eğilsinler. Çünkü peşinden gelecek obalar olacaktır Şeyh Bahşiş'im. Ama, yarın veya öbür gün olacak diye bekleme, onun da günü saati var; öküzler sana söylemedi mi? (*Öküzler ikisi iki yandan kafasını sallar, sahne değişir.*)

SAHNE 5

Nişangâh tepesindeki uzun dikilitaşın dibinde, Şeyh Hasan Onar, Şeyh Bahşiş ve üç kişilik hakem heyeti. Dikili taşta dayalı görkemli bir yay ve içinde ok bulunmayan bir sadak (okluk). Seyirciler köy topluluğudur.

ŞEYH HASAN ONAR _; Ya Ali Medet! Oymağımızın ileri gelenleri, taliplerim, sevgili Onarlı canlar! Bu yaşlı Onar Dede'nizin sizleri niçin buraya topladığını merak edenleriniz olduğu gibi, kılık kıyafetimizden anlamış olanlarınız da vardır? Biliyorsunuz bu beş arşın boyundaki dikilitaşın dibinde hep gözcülerimiz oturur ve buradan zaviye vakıf arazimizin içinden konar-göçerlerin geçişini; Harpeze'den Arapkir üzerinden geçerek, Harpete'ye ulaşan eski yolun Uzun Tisrek'in az yukarısındaki Naldöken güzergâhında konaklayan kervanları gözler zaviyemize haber ulaştırırlar. Baharın gelişini, Nevruz bayramını burada kutlar, aşure kazanlarını burada kaynatır, İmama Hüseyin aşkına lokmalarımızı burada yeriz hep. Ama bugün burada çok olağanüstü bir yarışma izleyeceksiniz. Oğlum Şeyh Bahşiş'e bizden ayrılıp, istediği yerde dergâhını kurmasına ruhsat verecek son sınamaya, bir ok atma yarışmasına tanıklık edeceksiniz. (*Birden topluluğun içinden bir grup ayağa kalkıp, "Şeyh bahşiş! Şeyh Bahşiş" diye bağırır.*) Görüyorum ki, Şeyh Bahşiş taraftarı gençler kiminle yarışacağını bile bilmeden heyecanlandılar. Bu tezahürat anlamlıdır, yani kazanacağına inanıyorsunuz. Göreceğiz. Oğlum Şeyh Bahşiş dahi bilmiyor, ona dahi söylemedim. Ama onun gönül gözü öylesine açık ki, "gözlüye gizli olmaz!". Kendisi açıklamayı yapabilir.

ŞEYH BAHSİŞ _; Oymağımız ve obamız insanların huzurunda babamızın "Şeyh" diyerek onurlandırması beni çok mahcup etti. Kendisiyle yarışma biçiminde olacak bu sınamayı da inşallah alnımın akıyla geçerim. (*Yayı göstererek*) Babamın bu yayını son olarak üç yıl önce çekmeyi denemiştim. Yayın girişini tam anlamıyla gererek oku iki yüz arşın öteye bile atamadım. Onunla ok atma yarışına girmek benim için büyük onur, ama attığı okun hedefini aşabilir miyim? Bunu bilemem

ŞEYH HASAN OANAR _; Bu hedefi şimdiye dek hiçkimse aşamadı Şeyh'im. Oymağımızın üç obasından birer temsilci (bilirkişi) yarışmanın hakemi olacak. (*Dikili taşın dibinde oturan üç yaşlıyı gösterir.*) Bu üç hakemin herbiri, üç adamını kuzey yönünde Tutağacı semtine doğru gönderdi. Bu dokuz kişi bir obayı temsilen üç küme oluşturup, üç tahmini hedefte bekleyecek ve her ok hedefe ulaştığında orada ateş yakılarak duman yükselecek.

ŞEYH BAHSİŞ _; Bence Biri Tolik Osman'da, ikincisi Araplar dediğimiz yerde, üçüncü grup da Dikmetaş tepesinde beklesin.

ŞEYH HASAN ONAR _; Tam da dediğin yerlerde bekliyorlar. Şimdiye dek benim dışımda Tolik Osman'ı aşan olmadı.

ŞEYH BAHSİŞ _; Anımsıyorum, Şeyh babam geçen yılki ok atma yarışında, tam Tolik Osman ile Araplar semtinin sınırına düşürmüştü üçüncü atışta.

ŞEYH HASAN ONAR _; Sen de benim yirmi adım kadar gerimde kalmıştın. Ama bugünkü bizim yarışmamız, geleneksel ok atma yarışlarından çok farklı olacak.

ŞEYH BAHSİŞ _; Öyle görünüyor ki, sadece ikimiz arasında olacak, başka kimse katılmayacak yarışmaya.

ŞEYH HASAN ONAR _; Beli Şeyh Bahşiş'im; hem ikimiz arasında olacak,hem benim yay kullanılacak hem de tek bir atış olacaktır. Çünkü, gayb erenlerinden bu buyruk geldi. Diğer geleneksel yarışmalar, okçuluk eğitiminin bir parçasıydı biliyorsun. Zaten on yıla yakın bir zamandır bu eğitimi veren de sendin.

ŞEYH BAŞŞİŞ _; Böyle bir buyruk ve doğrudan benim için bir sınama olmasaydı, seninle asla bu tür yarışmaya girme saygısızlığı göstermezdim.

ŞEYH HASAN ONAR _; Bu bir saygısızlık değil oğlum. Hazırlan ilk atışı sen yapacaksın...

ŞEYH BAŞŞİŞ _; Hayır, ben atamın önüne geçemem. Önce siz atmalısınız ki, size ulaşmam veya sizin hedefinizi geçmem daha açık ve kesin olsun.

ŞEYH HASAN ONAR _; kimin önce atış yapması hakkında bir buyruk yok. O zaman hakemler kurulu karar alıp, bize işa et versin.

ŞEYH BAŞŞİŞ _; Tamam hazırlanıp bekleyelim. *(Hiç söze karışmayan üç kişilik hakemler kurulu, kendi aralarında sözsüz bir tartışmaya, yani pandomim gösterisinde kararlarını alırken baba ve oğul deri yeleklerini okçu kıyafetlerini giyer ve kollarına pazubentlerini bağlar. Kollarını bacaklarını oynatarak bazı hareketler yaparlar. Hakemler kurulunun en yaşlı üyesi parmağıyla Şeyh Hasan Onar'ı işaret eder. Şeyh Bahşiş gözleriyle onu takip ederken Şeyh Hasan Onar, yayı sol eline alır, çömelip sağ dizini yere koyarak, yayın alt ucunu sol dizi üstüne yerleştirir. Sağ eliyle boş oktanlıktan bir ok alarak yay kirişinin ortasına koyuyormuş gibi yapar. Yayı gökyüzüne doğru hafif meyilli tutar. "Ya Ali Medeeet!" diye bağırarak kirişi tüm gücüyle çekip salar. Yüksek perdeden bir "vunnn!" sesi duyulur. Birkaç saniye geçer.)*

TOPLU SEYİRCİ SESİ _; Duman görüldü. Onar Dede'nin oku Araplar hedefine düştü. Onar Dede, Onar Dede, Onar Dedee! *(Hakemlerden birinin işaretiyle çığırışlar kesilir. Bu kez babasından yayı alan Şeyh Bahşiş aynı pozisyonda oturup, aynı hareketlerle "Ya Ali medet!" diye çığırarak kirişi çekip oku aynı yönde havaya salar. Aynı vınlamanın ardından uğultular)*

TOPLU SEYİRCİ SESİ _; *(Çığlık çığlığa)* Dikmetaştan duman yükseliyor! Şeyh Bahşiş kazandı. Şeyh Bahşiş, Şeyh Bahşiş, Şeyh Bahşiiiiış! *(Çığırışları ve alkışları gürültüler arasında baba oğul birbirine sarılı dururken birden gürültüler bıçak gibi kesilir)*

GÖZCÜNÜN SESİ _; *(Yüksekçe)* Uzun Tisrek'ten bir atlı görüldü, dört nala köye doğru geliyoor! Bir haberci vaaaar! *(sahne değişir)*

EPILOGOS

Şeyh Bahşiş yaşlı ve yorgun görünümüyle aradan uzun zaman geçmiş havası içinde, değişik bir kılıkla perdenin önüne çıkar.

ANLATICI ŞEYH BAŞŞİŞ _; Cennet mekân Şeyh Hasan Onar'la yaptığımız yarışmanın ardından yedi yıldan fazla bir zaman geçti. Hani Uzun Tisrek'ten aşağı dört nala gelen bir atlı görünmüştü. İşte o atlının getirdiği haber, oymağımızın toplumsal ve bireysel yaşamını altüst etti. Azıcık Rum Selçuklu halklarının toplumsal tarihini bilenler bu kılığını tanımış olmalı. Ben Şeyh Bahşiş, saray tarihçisi İbni Bibi'nin deyişiyle **"Siyah libaslı, kızıl börklü ve ayağı çarıklı Türkmenlerdenim"**; Baba Resulullah'ın, yani Baba İlyas Horasanî'nin talibi, büyük serleşker, büyük önder Baba İshak Şami'nin neferi olan bir Babai'yim! İkisi de Hakk'a yürüdü, Hakk ile Hakk oldular! İmdi onlar Şeyh Baba'm Onar Dede ile buluşmuş, Kevser (şarabı) havuzunun başında İmam Ali'nin- Ya Ali medet!- elinden dolu içiyor; hep birlikte demleniyorlar! Vah ki vah, yüce erenlerim!

Duyuldu ki; K r kadı'nın ihbarıyla zalim sultan Őeytan-ı lain Gıyaseddin Keyhusrev'in askerleri Haraşna kalesini kuŐatmıŐ ve Baba Resulullah  l m-kalım savaşı veriyordu. "İriŐ yiğit talibim İŞhak-ı Őam !" diye haykırdı. Bu  ığlık dağları aÇıp bulutlara yükseldi ve sonra Baba İŞhak'a ulaştı.

Bu  ığlık duyulur da durulur mu canlarım? Baba İŞhak Batını-Babai müminlerin oluŐturduĐu g çlerin başına geçerek Kefersud'dan huruç etti, yani Selcuklu Sultanı'nın zulmüne baŐkaldırdı..Hısn-i Mansur (Adıyaman), Gerger ve Kahta üzerinden ilerlemeye başladı. Kadın erkek, genç yaşlı eli silah tutan herkes savaşa katılmıŐ, onun peşinden Baba Resulullah'ı görmeye gidiyolardı. Yolun üzerinde bulunan yerleşim alanlarından karşı çıkanları yakıp yıkarak,Baba İlyas'ın peygamberliğini kabul edenleri kendilerine katarak ilerliyor. İlerledikçe sayıları da artıyordu. Malatya emiri Muzafferuddin AliŐir Selçuklu ve hristiyan paralı askerlerden bir orduyla BabaİŐhak'ı karşıladı. Yapılan iki meydan savaŐında da yenildi.

Elbistan zaferinin ardından serleşker Baba İŞhak, Amasya'ya doğru uzun yürüyüŐünü s rd rken Hekim Hanı'nda yaptığı konaklama sırasında bize atlı haberci salmıştı. Haberci haberi ulaŐtırdıĐı günün ertesinde Şeyh Hasan Onar Baba, oymağımızdan eli ok-yay ve kılıç tutan  cyy ze yakın savaŐçının başına, ok atma yariŐmasında kendisini geçmiş olan (*kendisini göstererek*)Şeyh Bahşiş'ini ge irtip Hekim Hanı'na gönderdi, Baba İŞhak'ın yazdığı namedeki Şu satırları unutamıyorum:

" Yüce Şeyh'im Onar Baba! Őeytan Gıyaseddin'in önümüze çıkarttığı setleri devirerek bir sel gibi coŐmuŐ Haraşna'ya/Amasya'ya doğru akıyoruz. Baba Resulullah'ımızı düŐtüĐü m Ők lden beri alıp, Konya'ya yönümüzü d nd recekiz. Dağdan taŐtan akan kaynaklarınızı bu coŐkun selimize katın k p r p kabarsın. Kabarsın ki, Konya'da Sultan sarayını sürükleyip Őeytan II.Gıyaseddin Keyhusrev'i oracıkta boğalım. Baba Resulullaha köylü kılığında görünüp vaat ettiği Sultanlığı gerçek sahibine verelim... "

Biz Babai erleri, engellenemez biçimde ilerleyerek Tokat'ı aldıktan sonra Amasya bölgesine girdik. Orada Baba Resul'u katleden ArmaĐanŐah'ın ordusunu darmadağın ettik ve kendisini yakalayıp öldürdük. Arkasından artık Konya'nın yolunu tutmuş, Malya ovasına doğru ilerliyorduk. Gıyaseddin Keyhusrev bu büyük yenilginin ardından, Erzurum'daki sınır boyu kuvvetlerini, Emir Necmeddin kumandasında Babailerin  zerine sevketti. Altı gün içinde Sivas'a ulaşan Emir Necmeddin'in paralı askerleri Sivas'a doğru giderken bizim köyden, zaviye vakıfı arazisinden geçmiş. Buranın batını-babai Türkmen köyü olduğunu anlayınca tüm köyü yakıp yıkmıŐlar. Şeriat kurallarınca vakfedilmiŐ Onar zaviyesi binalarına dokunmamıŐlar. Şeyh babam, emirin kuvvetlerinin gelişini önceden haber alıp, oymağımızın bütün geride kalan insanlarını mağaralara kaya kovuklarına gizleyerek, malını davarını derin vadilerdeki  zurumlu kayalıklarda saklayarak kırımından kurtarmıştı. Ne yazık ki, yaşlı babamız bu olayın ardından, çok fazla zaman geçmeden yakıp yıkılan evlerin yeniden onarılıŐı sırasında Hakka yürümüŐ. Onu son olarak ok atma yariŐında görmüş oluyordum.

Malya ovasında korkunç çarpışmalar oldu.O ana kadar  c ayda tam on iki zafer kazanmıŐtı Babai erleri. Ama demir donlu Frenk askerlerine kılıŐlarımız oklarımız iŐlemedi, yenildik. Toptan kırdılar bizi. Konya sultanlığını ele ge eremedik Tanrının baba Resul'a vaadettiği! Dört yıl sonra Mogollara yenilip kahrından  len Gıyaseddin'in yerine geçen İzzettin Keykavus Babailer için genel af ilan etti, hapistekiler de çıkarıldı . Dağlarda, ormanlarda, kayalıklarda taş ve ağaç kovuklarında gizlenen Babailer evlerimize döndük.

Ben dönünceye dek Sultan Ana'm hem oymağı yönetmiş hem de cemleri, erkânları yürütmüştü. Oymağımız, obamız inancımızı ve birliğimizi bu güzel Sultan Ana'mıza borçluyuz! (*Bu sözlerle birlikte, en yaşlı görünüşüyle Ana Sultan sahneye çıkar ve arkasından diğer oyuncular çıkar ve seyircileri selamlar.*) PERDE KAPANIR

30/10/2013, İSTANBUL

KAYNAKÇA:

BAYRAM, Mikâil , Prof Dr., *Ahi Evren ve Ahi Teşkilatı'nın Kuruluşu*, Konya,1991,

BOSWORT, C. E., “The Political and Dynastic History of The Iranian World (A.D. 1000-1217)”, *THE CAMBRIDGE HISTORY OF IRAN 5, Saljuq Anda Mongol Periods*, Cambridge At The University Pres, 1968, s.1-203

KAYGUSUZ, İsmail, *Onar Dede Mezarlığı ve Şeyh Hasan Oner* , Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul-1983

KAYGUSUZ, İsmail, *Nizari İsmaili Devletinin Kurucusu HASAN SABBAAH VE ALAMUT, Öğretisi tarihi Felsefesi*, 3. Baskı Su Yayınları, İstanbul, 2010

KAYGUSUZ, İsmail, *Görmediğim Tanrıya Tapmam, Alevilik ve Materyalizm*, Su Yayınları, İstanbul, 2009

KAYGUSUZ, İsmail, *SAVAŞLI YILLAR 1-2, Son Görgü Cemi/Çileli Günler* (Roman), Alev Yayınları, İstanbul, 2006

KAYGUSUZ, İsmail, “*Dünya mülkü halkındır*” dedi Baba Resul,(Oyun) Alev Yayınları, İstanbul-2001

KERİMUDDİN MAHMUD-Î AKSARAYÎ, Çeviren: Prof.Dr. Mürsel Öztürk, *Müsâmeretü'l-Ahbâr*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2000

OCAK, Ahmet Yaşar, *La Revolte de Baba Resul ou La Formation de l'Heterodoxie Musulmane d'Anatolie aux XIIIeme Siecle*, Ankara, 1989

SEVİM, Ali Prof. Dr, -MERÇİL, Erdoğan Prof. Dr., *Selçuklu Devletleri tarihi (Siyaset, Teşkilât ve Kültür)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1995

SİBT İBNU'L CEZVÎ, Seçme, Tercüme ve Değerlendirme: Prof.Dr. Ali Sevim, *Mir'âtüz'Zaman Fî Târih'l-Âyânda SELÇUKLULAR*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2011

SUMER, Faruk Prof. Dr. *Oğuzlar (Türkmenler)*, 5.Baskı, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000